

SZERKESZTŐ
SZOKOLY VIKTOR.
(Dohányutca 1. szám)

Megjelenik minden csütörtökön, sokféle képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1.50 frt.
Előfizethetni minden postahivatalnál és könyvtárban.
Hirdetések díja: 1 hasábozott sor 7 uj kr.

KIADÓ TULAJDONOS
az „ATHENAEUM,”
(Barátkertre 7. szám.)

H i r d e t é s.

Kozenn Balázs

Fali térképei és földrajzi iskolai atlasza.

Hölzel Ede kiadásában (Bécs- és Olmützben) megjelentek,
és minden hiteles könyvtár által kaphatók:

A földtekék fali térképe.

Magyar kiadás, 2 lap 1 frt 30 kr., vászonra fölhuzva 2 frt 60 kr. Ugyanaz német nyelven 1 frt 40 kr., és 2 frt 80 kr.; cseh nyelven 1 frt 50 kr. és 3 forint.

A földtekék fali térképe a csillagos éggel.

Magyar kiadás, 4 lap 1 frt 60 kr., vászonra fölhuzva 3 frt 20 kr. Ugyanaz német nyelven 1 frt 80 kr.; és 3 frt 60 kr.

Európa fali térképe.

Magyar kiadás, 4 lap 1 frt 80 kr., vászonra fölhuzva 3 frt 60 kr. Ugyanaz német nyelven 2 frt és 4 frt; cseh nyelven 2 frt 40 kr. és 4 frt 40 kr.

Földrajzi atlasz

a magyar királyság tanodái számára:

- 1-ső kiadás 6 térképpel, füzve:
magyarul 40 kr., németül 30 kr., csehül 40 kr.;
- 2-ik kiadás 12 térképpel, füzve:
magyarul 72 kr., németül 56 kr., csehül 72 kr.;
- 3-ik kiadás 18 térképpel, füzve:
magyarul 1 frt 12 kr., németül 80 kr.,
csehül 1 frt 12 kr.;
- 4-ik kiadás 18 térképpel, kötve:
magyarul 1 frt 60 kr., németül 1 frt 24 kr.,
csehül 1 frt 60 kr.

Azon fölötte elismerő fogadtatás és általános elterjedés, melylyel Kozenn tanár fali térképei és atlaszai eddig mindenütt találkoztak, azon biztos reményre jogosítanak, hogy azok magyar kiadásai hasonló tetszéssel fogadtatni fognak; annyival inkább, mivel a magyarítások Ternér Adólf bédói kir. főreáltanodái tanár által nagy szorgalommal és szakismerettel végezettek.

Az atlasz háromféle kiadása közép-, polgári- és népiskolákban egyaránt használható, holott a fali térképek főleg a népiskolai oktatásra szánvák. A szerző mindenekelőtt a lehető legusgyóbb egyszerűségre és világos áttekinthetőségre törekedett, mivel a népiskola elemi földrajzi oktatása nem a helyszínről beható tanulmányát, hanem az általános földrajzi viszonyok és feltevések ismeretét célozza.

Cikkek: „Máramarosi oláh nők.“ *H. B.-tól.* — „Megvédé arádat!“ (Ballada.) *Prém Józseftől.* — „A párbajvivő“ (Egy angol emlékirataiból.) *Krescsányi Ignácól.* — „Bulwer Eduárd.“ — „Az új Themse-alagut.“ — „Magyarországi fürdők.“ XIV. Az erdő-bényei gyógyfürdő. *Kerekgyártó Elektől.* — „Híresebb

biüntények.“ (Egy kép története.) — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegetes közlemények.“

Képek: Máramarosi oláh nők. (Fénykép után.) — Bulwer Eduárd. — Az új Themse-alagut. — Állomás az új Themse-alagutban. — Az erdő-bényeifürdő. (R. A. rajza.)

Irodalom és zenészet.

— (Ráth Mór kiadásából) ismét egy pár igen becses kötet hagyta el a sajtót, ugyanis:

1. „Történeti tanulmányok és jellemrajzok,“ Csenyery Antaltól, ezen legtagább látókörel bíró tudósunktól, kinek stíljét, velős tömörségét és szép magyarságát egyszersemind mintául tekinthetjük. Ráth Mór ezen két kötetet szerzőjük fotografizott arcképével díszesítve s vászonkötésben adta ki. Áruk 6 ft.

2. „Utazás Keleten a világosi napok után,“ két kötet, Szemere Bertalantól, ára 2 ft. Ezzel Szemere utazási műve egyszersemind be van fejezve.

— (Heckenast Gusztáv kiadásában is) több új

munka jelent meg, melyek közül olvasóinknak különösen a két elsőt ajánljuk figyelmébe.

1. „A régi jó táblabírák.“ Regény Jókai Mórtól, két vastag kötetben. Új, olcsó kiadás. A két kötet ára 1 ft 60 kr.

2. „A baromfityénésztés foglalata,“ írta Farkas Mihály földbírtokos, ára 50 kr. E könyv egyszersemind Heckenast falusi könyvtárának 7-ik könete.

3. „A kath. egyházi autonómia és veszélyei.“ Ára 80 kr. Írta Toldy István, miniszteri titkár.

4. „Coelibátus és polgári házasság.“ Írta Papmorgó. Ára 1 ft.

Szerkesztői üzenetek.

— *Kún-Szent-Mártonra:* Hogy gyakrabban is szívesen üdvözölnék, már mai számunkból láthatja.

— *Kassára:* M. K.-nak. Most nem igen eszközölteti azt a nyomda nagy elfoglaltsága miatt.

— *Kőrös-Ladányra:* N. Ö.-nek. Szívesen látott vendég, kivált az a hosszabbik. A másik rajzát már bírjuk. Hát a régiekhez mikor kapunk magyarázatot?

A „Hazánk s Külföld“ előfizetési föltételei:

Egész évre 6 ft., félévre 3 ft., negyedévre 1 ft 50 kr. Minden egész éves előfizető, ha csak évnegyedenként is fizet elő, 30 kr. csomagolási díj beklüldése mellett megkapja „**Bem tábornok diadala**“ című, színes nyomású nagy műlapunkat; új előfizetők azon előnyben részesülnek, hogy „**Dobozi**“ „**Zrínyi**“, „**Frangepán**“, „**Hunyady László bucsuja**“, „**Huszár-bravúr**“ és „**Guyon tábornok N.-Szombatnál**“ című nagy műlapjainkat 1—1 ft 30 kr. csomagolási díj beklüldése mellett kaphatják meg. Az előfizetési pénzek és postai utalványok a „**Hazánk s Külföld**“ kiadó-hivatalának, barátok-tere 7. szám, címzendők.

A „**Hazánk s Külföld**“ kiadó-hivatala.

Uj d o n s á g o k.

* (Az „**Athenaeum**“ irodalmi és nyomdai részvénytársaság) jun. 25-ikén tartotta évi közgyűlést. Az üzleti kimutatás, melyet Osterlanm Károly igazgató terjesztett elő, a folytonos emelkedésről tanuskodik, dacára a közelebbi pénzválságnak, s a szedők strike-jának. A lefolyt üzleti évben az „**Athenaeum**“ nyomdájának sajtói 29 millió nyomást tettek és 173,000 ft értékű papírt fogyasztottak el. A nyomda végezte a népszámláláshoz szükséges legtöbb nyomtatvány előállítását, mi több hónapon át mintegy 5 millió nyomást igényelt. A betűöntőde nemcsak a nyomdát látta el, hanem idegen munkákat is vállalhatott. A lapkiadás jövedelme is emelkedett, különösen a napilapok-

nál („**Hon**“, „**Pesti Napló**“, „**Budapesti Közlöny**“, „**Fővárosi Lapok**“) szaporodott az előfizetők száma. Bélyegre és postajegyre — habár 1870-től a hírlapbélyeg megszűnt — 66,100 frtot fizetett a társulat. A könyvkiadás egész sorát eszközölte a társulat, s jelenleg munka alatt van Petőfi díszkiadása. Ezenkívül szerződést kötött a Kisfaludy-Társasággal, melynek kiadványai a társulat tulajdonaiá lettek. A részvényeseknek az üzleti év után 64,279 ft 24 kr. maradt. Nevezetesebb vagyonföltelek: fekvőségek 202,570 ft; gépek 62,797 ft; betükészlet értéke 119,369 ft; szerszámok 26,783; butorok 9,038, hírlapok 232,600; a nyomda követelése 28,817, hírlaphirdetések

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

26. szám.

Pest, 1870. Junius 30.

VI. évfolyam.

Máramarosi oláh nők.

Máramarosból esztendőnként a fa- és szőszállítással 4—5000 román és ruthén testvérünk látogatja meg a Tiszán az alföldet. Így a Tisza két oldala vidéke ismeri őket, s mindnyájukat románoknak gondolja, azért „oláhság”-nak nevezi; pedig a fentebbi számnak felét sem teszi ki a románság.

Mig hát ezen vizi utasok, kik az ország dolgában fáradoznak, mért bizony fontos dolog minden tekintetben a sóismeretek, addig nejeik legkevésbé sem. Most azért szólunk az otthon maradt nőkről: a román nőkről.

Férjeik távollétében ők viszik a házi gondot: földészkednek, kaszálnak, kapálnak, fonnak, szőnek, a kertet művelik, s annak fölösleges terményét s más aprólkost hetenként a szigeti piacra beviszik.

Képesoportunk épen ily vásári jelenetet ábrázol. Az öreg, jóképű mámi a maga szőtte-fonta subájában esendesen ül a kosár duple tkukorbita

pepo vagy melo pepo) mellett, mely megsülve, még a híres és gazdag Debrecenben is oly kedves.

A többi három nő: két leány és egy menyecske, már túltettek áruikon. Az egyik — az átalvetős, csinos menyecske — bizonyosan vett egy kis tömjént a templom számára; nemkülönben a na gyobbik leány is egy kis viasz gyertyát, mit gubája alatt rejteget; a kis leány pedig ing himzésre piros pamutot, ki talán azért szomorú, hogy már otthon édes anyja várja.

A menyében képesoportunk a vásári jelenetből egy „harapást” jelez, talán nagyon röviden szólhatunk Sziget országos vásáráról is.

Nincs édes hazánkban hátszéli város, melynek népe sebb vásárra volna, mint Szi-

Máramarosi oláh nők. (Fénykép után.)

getnek, mert ide Gácsországból, Bukovinából, Oláh- és Erdélyországból seregel a nép: azonkívül Szatmár-, Ugoesa-, Ung-, Beregmegyékből is sokan felkeresik. Szarvasmarha és kis mokány lóvására igen híres.

Kitűnő a „Lacikonyhája“ is, hol azonban nem verekednek mint *Madán*, és nem dalolják azt a dalt, mit én egyszer a Hortobágyon, a csegei

esikóstól hallottam: „Bort iszik, aki nem alszik, megfizeti, a ki alszik.“

H. B.

Megvédd arádat!

— Ballada. —

Fütyörész az őszi szél,
Föcske, daru utra kél.
„Isten veled, édes hugom! jó barát,
Megvédded ám jó hugomat, szép arád!“
Elhozom a hozományát,
Elveheted a leánykát.

Oly szép a rózsá, rozmarin,
Hejh! mennyi nyílt ott ablakin,
S hogy küldte *oda* kéjes illatát . . .
— Megvédded ám jó hugomat, szép arád!
S ment az ifju, szót se szólva,
A rózsákat szerzte szórta.

Csillag rezg az ég ivén,
Olyan csásós az a fény!
Ugy hív, ugy megaranyozza ablakát . . .
— Megvédded ám jó hugomat, szép arád!
S ment, . . . de újra visszatére,
S átkot kiált földre, égre.

S csak egyre jó az illat,
Csak fénylik az a csillag . . .
Most egy kacaj tör a néma éjen át . . .
— Megvédded ám jó hugomat, szép arád!
„S hogyha százszor! . . . gyáva lélek! . . .
Édes rózsám, nyiss fel, kérlek! . . .“

Az a vén eb hogy üvölt!
Az a bús szél hogy süvölt,
Hogy megrázza a kis kamra ablakát! . . .
— Megvédded ám jó hugomat, szép arád!
„Halld, mint bömböl, halld, mint szakad,
Boszút áll az isten-harag!“

Harangvirág nyiladoz,
Halvány lányka hervadoz,
Virágjától a pillangó tova szállt . . .
— Megvédded ám jó hugomat, szép arád!
S mint a tolvaj titkos éjbe,
Fut az ifju gyáván, félve.

Susog, leng a lágy szellő,
Föcske, daru visszajő.
„Hozományod, selyem-ruhád itt hozom,
Nem lesz, nem volt soha ilyen menyasszony!“
„Selyem-ruha: halott-ruhám,
Koporsóm lesz a hozomány!“

Fáklya fénye úgy dereng,
Féhr lányok kara zeng,
Huzzák, huzzák magas torony harangját . . .
„Átkozott légy, meggyaláztad hü arád!“
Gyilká ragyog, gyilká éles
Tompá hörgés, gyilká véres. . .

Prém József.

A párbajvivő.

(Egy angol emlékirataiból.)

Amerikába érkezésem után rövid idő múlva üzleti teendőim miatt Kingstown-ba, Jamaika-szigetre utaztam, hol — minden ajánló-levél nélkül — néhány nap múlva a legelőkelőbb körökben barátságos fogadtatásban részesülék. Egy napon meghívást kaptam egy gazdag kereskedőhöz. Előkelő társaságot találtam ott együtt. Csemegézés után a nők távoztak. A férfi társaság, főlvillanyozva a finom boroktól, a pezsgő sűrűen járta körül s a multság mindinkább élénkült. A vendégek egyike, d'Egville ur, fölszólítá Stewart hajóskapitányt egy skót dallam éneklésére; ez bocsánatot kérve, kijelenté, hogy ámbár ő érti a skót nyelvet, de annyira nem szakavatott, hogy ily szellemű éneket tudjon. D'Egville nem tágitott s kényszeríté a kapitányt kívánalmá teljesítésére. A kapitány látva, hogy d'Egville-től másképp nem szabadulhat, a skót ének helyett egy szép anakreon-ódát énekelt. A fortély pompásan sikerült. A vendégek közül kevesen értvén a skót és görög

nyelvet, ezek észrevétlenül mosolyogtak a csel fölött. Átalános tetszés követte az éneket. Legmegelégedettebbnek látszott d'Egville s kérte a kapitányt, fordítsa le az ének tartalmát franciára, mi megtörténvén, d'Egville alig talált szavakat köszönetét kifejezni az élvezetért, mit neki a kapitány a skót énekkel szerzett.

Multság végével Stewart kapitány fölkerért, kísérjem hajójára, mely 48 óra múlva Európába volt visszatérendő. A meghívást elfogadtam s utközben tetszésemet nyilvánítám udvariassága s találmányossága fölött, melylyel d'Egville ur követelését teljesíté. A kapitány elbeszélte, hogy szabad óráiban a klasszikus nyelveket tanulmányozta, s mint ön látja — tevő hozzá mosolyogva — nem minden eredmény nélkül, mert d'Egville ur veszedelmes párbajvivő.

— Párbajvivő? — kérdém én.

— Igen! Ily embereket soha sem kellene tisztességes társaságba bocsátani. D'Egville több, mint

párbajvivó, ő valóságos gyilkos; másként nem nevezhetek oly embert, kinek minden tudománya abban rejlik, hogy harminc lépésről bárkinek ujjai közül kilővi az ezüst pénzt. A párbajt anyyira megszokta, hogy a legnagyobb hidegvérrel nevetgél és tréfál, s azon pillanatban egy szippantat burnótot élvez, melyben ellenfele szívére céloz. Kirívóan öltözködik, hogy az emberek figyelmét magára vonva, ha fölötte netán mosolyognának, rögtön boszút állhasson. E szenvedélyének már húsz emberélet esett áldozatául. Anyyira kihalt belőle minden nemesebb érzés, hogy csak örömeire szolgál, ha ellenfelével szemben tizenöt lépés távolságra kiállva, biztos áldozatainak számát szaporíthatja.

Stewart percnyi szünetet tartott s elérzékenyült hangon folytatá:

— Ifju koromban, fájdalom! egy párbajban egy ifju embert öltem meg. E pillanat óta nincs nyugalmam. A szomorú visszaemlékezés szünet nélkül bántja lelkiismeretemet, bár a becsület elvei szerint, a jog és igazság részemen volt. Egyetemi tanulóársaim egyike, névleg Cameron, a színházban egy hölgyet megsértett; én a hölgyet lovagias pártfogás alá vettem s Cameron kezét emelt rám; a sértés elégtételt követelt, s másnap golyóm ellenfelem szívére furdott keresztül. Ezóta napjaim keserűséggel teltek; álmomban a meggyilkolt halálhörgését hallom, s éjjel, midőn a hold halvány arcával az Oceánt megvilágítja, mintha látnám őt sírjából fölkelve, a távolból mindinkább felém közeledni.

Gondolatokba merülve, szóltanul haladtunk egymás mellett, míg végre a csónakhoz értünk, mely bennünket a „Planteur“ földézetére — így nevezték a hajót, melyen Stewart volt — szállított. Körülbelül két óra lehetett éjfél után. Egy függőágyban helyeztem el magamat, s reggel a nap már magasan süttött az égboltozaton, midőn egy matróz költött fel, jelentve, hogy Stewart vár rám. Siettem barátomhoz s ép érdekes beszélgetésbe valánk mélyedve, midőn Stewart meglepetve fölkiált:

— Mit látok?! Wilthorpe kapitány közeledik hajónk felé.

— Ki ez a Wilthorpe?

— Hadnagy a kolumbiai szabad köztársaságban és a félelmes párbajvivónak benső barátja, ki szintén jeles vivó. Látogatása célját könnyű kitalálnom.

Néhány perc múlva egy kis bárkahajó termett hajónk oldalánál, s Wilthorpe kapitány a kötélhágáson felkuszva, a földézetre lépett.

— Stewart kapitány urhoz van szerencsém? — kérdé közelünkbe érve.

— Igen! — viszonzá Stewart, udvarias meghajlással.

— Ez esetben bátor vagyok önt egy kis négy-szem közti beszélgetésre fölkérni.

— Nem értem, mi mondani valója van önnek, mit ezen urnak nem volna szabad hallani.

E szavak után Wilthorpe komoly arcot öltve, tárcájából egy látogató-jegyet vett ki s azt Stewartnak nyújtá.

— Legyen szives ezt olvasni!

Stewart következő pár sort olvasá:

„E jegy átadója, Wilthorpe kapitány ur, ki egyszersmind benső barátom, megbízott a köztem és Stewart kapitány ur közt fenforgó becsületbeli ügy elintézésében közbenjárni.

D'Egville Henri.“

— Nos, uram! — mondá Stewart, — mit jelent e jegy s mit akar d'Egville ur?

— E jegy azt jelenti, kapitány ur, hogy barátom tegnap ön által, midőn ön az asztalnál állítólag egy skót dallamot énekelt, megsértett. Azon kéréssel jövök tehát önhöz, legyen szives holnap reggel hat óraker a sziklacsuc mögött, az iguanai tengeröbölnél megjelenni.

— Legyen szives d'Egville urnak nevében válaszolni, hogy a kijelölt helyen nem fogok megjelenni; semmi kedvem sincs áldozatainak számát szaporítani.

— Uram! — válaszolá Wilthorpe; — én nem hihetem, hogy ön egy becsületes embert, kit tegnap oly érzékenyen megsértett, ily válaszzal kielégítsen. Azért még egyszer komolyan kérdem önt: barátom számára nincs egyéb válasza, mint hogy a párbajt visszautasítja?

— Én angolul beszélek uram, s ön e nyelvet jól érti. Vagy azt kívánja ön, hogy d'Egville urnak skót vagy görög nyelven válaszoljak?

— Ez esetben d'Egville urnak jogában lesz azt gondolni, hogy ön félelemből kerül ki az elégtételt! — válaszolt a columbiai hadnagy, arcán a gyűlölet kifejezésével.

— Keveset gondolok d'Egville urnak fölélem táplált véleményével! — válaszolt Stewart hidegvérten, melyet az egész társalgás alatt iparkodott megtartani.

— D'Egville ur — folytatá Wilthorpe — föl van jogosítva önt, ki az elégtételt gyávaságból visszautasítja, érdeme szerint nyilvánosan megbüntetni.

Stewart arca bíborvörös lett; azonban fékezve magát, válaszolt:

— Uram! legyen szíves e hajót rögtön elhagyni, különben kénytelen leszek önt embereim által a tengerbe dobálni.

E szavaknál néhány matróz közeledett felénk. Wilthorpe szikrázó tekintetét vetve a kapitányra, szó nélkül távozott.

— Nagyon jól tudom, mit vél ön felőlem e magaviseletem által! — szólott Stewart, midőn egyedül maradtunk. — De egyrészt lelkiismeretem tiltja: egy második párbajt elfogadni, másrészt életem sokkal kedvesebb, mintsem egy oly emberért áldozzam fel, kit gyűlölök.]

— Elhatározása becsületére válik önnek; de ha például...

— Azt akarja ön kérdezni: mit teszek, ha d'Egville Wilthorpe fenyegetését teljesíti? A testemen levő öt sebfordást mutatom meg a világnak, melyeket hazám szolgálatában a csataterén szereztem, s melyek be fogják bizonyítani, hogy nem gyávaságból kerülöm a párbajt. E roncsolt testben most is jobban ég szívem hazám s nemzetem iránt, mintsem azt egy gyilkos által engedjem kioltatni.

E tárgy felől még darab ideig beszélgetve, egy órával később mindketten a kikötőbe mentünk, hol barátom több utasítást adott a másnapi utazásra nézve. A város felé indulva, alig haladtunk pár száz lépésnyire, d'Egville egyszerre előttünk termett, Stewartot lovagostorával háromszor arcul ütötte s mintha misem történt volna, tovább ment. E jelenetet többen látták s én soha sem feledem el a kifejezést, mely Stewart arcán e pillanatban

látható volt. Rendes, szép vonásain a düh és szegény kinyomata látszott, s alig lehetett őt megismerni; én közel levő lakásomba kísértém, s ő öntudatlanul követett. Szállásomra érve, iparkodtam őt tőlem telhetőleg lecsillapítani. Stewart nagy léptekkel föl s alá járt szobámban, végre megállapodott.

— El vagyok határozva! — mondá komoly hangon. — Életem árán fogom megszabadítani a világot e gyilkostól. Akar e ön segédem lenni?

Én fejemmel tagadó választ intettem.

Most mindkettőn leültünk, s ő elmondá határozatát. Ily párbajnál d'Egville halála bizonyos volt, de barátomnak is áldozatul kell esnie. A terv sokkal hajmeresztőbb volt, hogyszem én annak tanúja lehessenek.

— Ön nem akar segédem lenni, midőn d'Egville ural két lépésnyitávolságra állok ki pisztolyra? — kérdé tőlem szomorúan a kapitány. — Tehát más segédet fogok keresni, vagy egyedül állok ki a küzdőterre.

Gyötrelmes

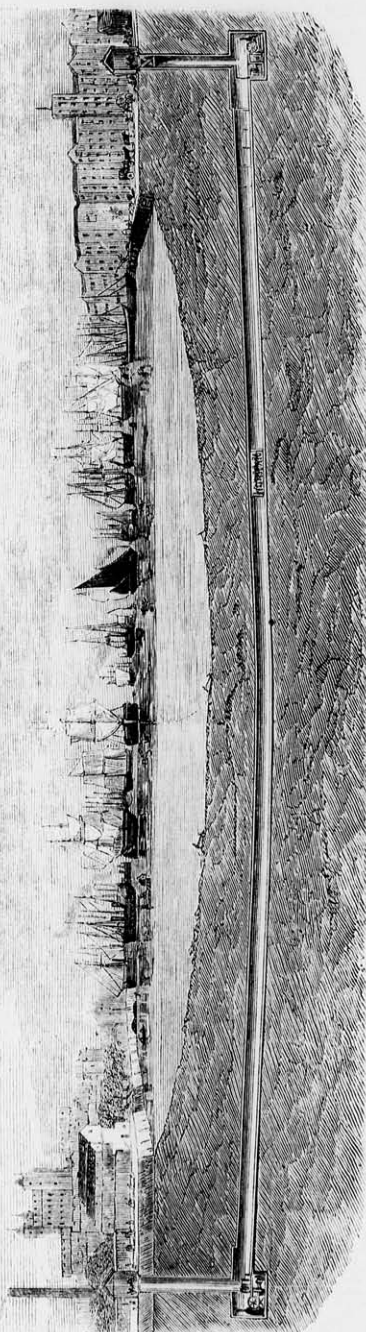
helyzetben voltam. Nem maradt egyéb számomra, mint vagy jelen lenni a párbajon, melyen mindkét fél halála bizonyos, vagy a segédi tisztség megtagadása által barátomat megsérteni. Rövid gondolkodás után határozott hangon szólék: „Kapitány ur, én segédje leszek önnek!”

Barátom szótlannal karolt át s szorítá meg kezemet.

— Legyen oly szíves, — mondá ő, — írja meg végrendeletemet s parancsomat a „Planteur” hadnagyának. Azután a kijelölt helyen négy matróz

Bulwer Eduárd. (Szövege a 107. lapon.)

Az új Themse-alagut. (Szövege a 410. lapon.)

által ászasson egy mély sírt, mely két holttestemet befogad. Ne feledje ön a kijelölt órát és helyet: holnap reggel hat órákor a szklacsucs mögött, az iguannai tengeröbölnél.

Teendőin végeztével d'Egville kapitány szállására sieték. Ép ebédnél ült s számomra is rögtön terítettnek akart; megköszönve vendégszeretetését, előadtnak idejövetelem okát.

— Tehát végre elfogadja a kihívást? — kérde ő. Meg nem foghatom, hogy egy katonatiszt, ha becsülete forog kérdésben, miért habozik azt csak egy percig is homályosan hagyni?

— Tehát uram, jelen lesz ön a Wilthorpe által kitűzött helyen és órában? — kérdém én.

— Bizton számolhat rám!

— Tehát még csak Stewart kapitány föltételeit kell önnel tudatnom.

— Nem szükség, uram; azt Wilthorpe ural elvégezhetik.

— Bocsánat uram, Wilthorpe ural semmi dolgom. A föltételeket önnek kell megtudnia.

— Tehát halljuk! — mondá d'Egville s ebédjét végezve, szivarra gyujtott.

Én elmondám Stewart kapitánynak a párbajra vonatkozó föltételeit. D'Egville arca rögtön elsőtedett.

— A kihívást elfogadtam, — mondá ő, — de nem ily föltételek mellett.

— Barátom a párbajnak csak e nemével vív meg önnel, s ha ön azt visszautasítja, föl van jogositva mindazon sértést, melylyel ön őt illette, kamatostól visszafizetni. Ne nézzen rám oly fenyegetőleg, hanem feleljen, hogy barátom félelmes, de mindenesetre nemes és becsületes emberhez illő föltételeit elfogadja-e, vagy a párbajt visszautasítja?

— A párbajt visszautasítani? D'Egville Henri nem volt gyáva soha. Barátja föltételeit elfogadom, s a kijelölt helyen első leszek.

Én meghajtam magamat s kölesönös üdvözlések után távoztam.

D'Egville szolgálja által a pisztolyokat elővételé s legott Wilthorpeért küldött.

Végre elérkezett a kitűzött idő, s reggel hat órákor d'Egville, Wilthorpe, Stewart és én a kijelölt helyen voltunk. A parttól nem messze ujon fölhaltolt föld és két ember számára egy mély sír volt látható.

A párbajvívóknak a sír két ellenkező oldalára egymással szembe kellett állniok, balkezőkben egy kendő végét fogva s az adott jelre a pisztolyt elsütöniök. Mindkettő halála kikerülhetlen volt. Stewart homályos tekintetét a föllegtelen égbe emelte

s úgy tetszett, mintha ajkai imát rebegtek volna, tartása mindazáltal férfias volt; d'Egville ellenkezőleg szomorúan és szótlanul szegző szeméit a földre. Wilthorpe és én a pisztolyokat töltöttük. Wilthorpe-nak azon ajánlatot tevém: dobjunk a levegőbe egy ezüstpénzt s a sors határozza el: kettőnk közül melyik adjon jelt a lövésre. Wilthorpe elfogadva ajánlatomat, magasan hajítja a levegőbe az ezüstpénzt, s a szomorú köteleesség csakugyan nekem jutott osztályrészül. Most tehát mind a négyen a sír felé közeledtünk. D'Egville és Stewart a sír szélén szemben álltak egymással, megfogták a kendő két csücskét s mi a pisztolyokat átnyujtottuk nekik.

A jelenet vérfagyasztó volt.

— Készen vannak, uraim? — kérdém.

— Igen! — válaszolák ők alig hallhatólag.

Könyben uszó szeméim mereven a két vívóra voltak szegezve. Stewart vonásai nem veszték előbbi nyugodtságukat, míg d'Egville arca ellenben feltünően halvány és nyugtalan volt. Ugy látszott, mintha fogai vacogtak volna, s nagy megerőltetésébe került férfias magatartást színelnie. Minél közelebb léptek a sírhoz, nyugtalansága észrevehetőleg növekedett. Én a jeladást lehetőleg késleltetém. D'Egville vonásai mindinkább elváltoztak, fogai hallhatólag vacogtak s egész testében remegett. Végre a pisztolyt s a kendő végét kiejtő kezeiből, térdei inogtak, összerogyott s öntudatlanul bukott az előtte levő sírgödörbe. Ő, ki husz ember vérét ontá s ki csak boldognak érezte magát, ha valakivel párpajt vívhatott, eszmélet nélkül hevert a sírgödörben.

Stewart, látva ellenfelét ily nyomorult állapotban, messzehajítja pisztolyát s megvető hangon szólt:

— Gyáva ember! Ámbár most kezeim közt vagy, én megbocsátok, mert jobban szánlak, mintsem az elkövetett sértésekért megboszuljam magamat.

Ezzel távoztunk. Én elkísértem barátomat a hajóra, s d'Egville-t Wilthorpe ápolására hagytuk. Két matröz tudunk nélkül szemtanuja volt az egész jelenetnek. A hajóra érkezésünkkor már az egész személyzet tudta az esetet, s mindnyájan „hurrah!“-val s kitörő lelkesedéssel fogadták szeretett kapitányukat. A matrözök vállaikra emelték Stewartot s a hajó födelzetén körülhordozva, örömiük határtalanul volt. A párbaj hire, mely a legszomorubb kimenetelű lehetett volna, a szomszéd hajókra is elhatott, s tömegesen siettek Stewart jobbát megszoritni bátor és férfias magatartásáért.

Egy óra mulva fölszedték a „Planteur“ horgonyait s én érzékenyen bucsuztam el barátomtól, ki ép oly férfias elszántsággal tekintett a számára

ásott sír fenekére, mint a minő nemesen meg tudott bocsátni ellenfelének.

Közli: *Krecsányi Ignác.*

Bulwer Eduárd.

1828-ban Anglia egész előkelő világát nagy izgalomba hozta egy akkor megjelent „Pelham, vagy egy gentleman kalandjai“ című háromkötetes regény, mely nemcsak ritka szemlélődő tehetőséggel, ragyogó ifju tüzzel s eredeti költői erővel a legvonzóbb modorban, részleteiben is festé a magasabb társaskörök életét és szokásait, hanem egyszersmind bátor nyíltsággal és merészen gunyoló szeszélytel leplezte föl s kérlelhetlenül ostorozta az Angliában eddig érinthetlenné tartott előkelő születésűek gyöngéit és büneit. E hallatlan gonosz-tettben azonban leghallatlanabb volt az, hogy ezen „Egy gentleman kalandjai“ szerzője születésénél, vagyonánál és neveltetésénél fogva maga is gentleman volt, s hogy alakjainak mintaképeit a legfinomabb körökből kereste ki. Sőt e mű szerzője könyve címlapján bátran kitette nevét is: Bulwer Eduárd, már pedig Angliában tudta mindenki, hogy Bulwer Eduárd az igen tiszteletreméltó haydonhalli (norfolk-grófsági) Bulwer tábornok harmadik fia, s hogy anyja a nemes Lytton-család szellemes, nagyműveltségű és igen gazdag leánya S ezen Bulwer Eduárd alig volt huszonöt éves.

Anyjának kedvenc gyermeke volt, kitől kiváló neveltetésben részesült. Már hat éves korában apró balladák szavalásával gyönyörködtetett anyját. Ezen regényes költészeti termékek már Walter Scott gyermekkorára is hatással voltak, kinek betöltvén szívét és képzelmét, őt utánzásra készítették.

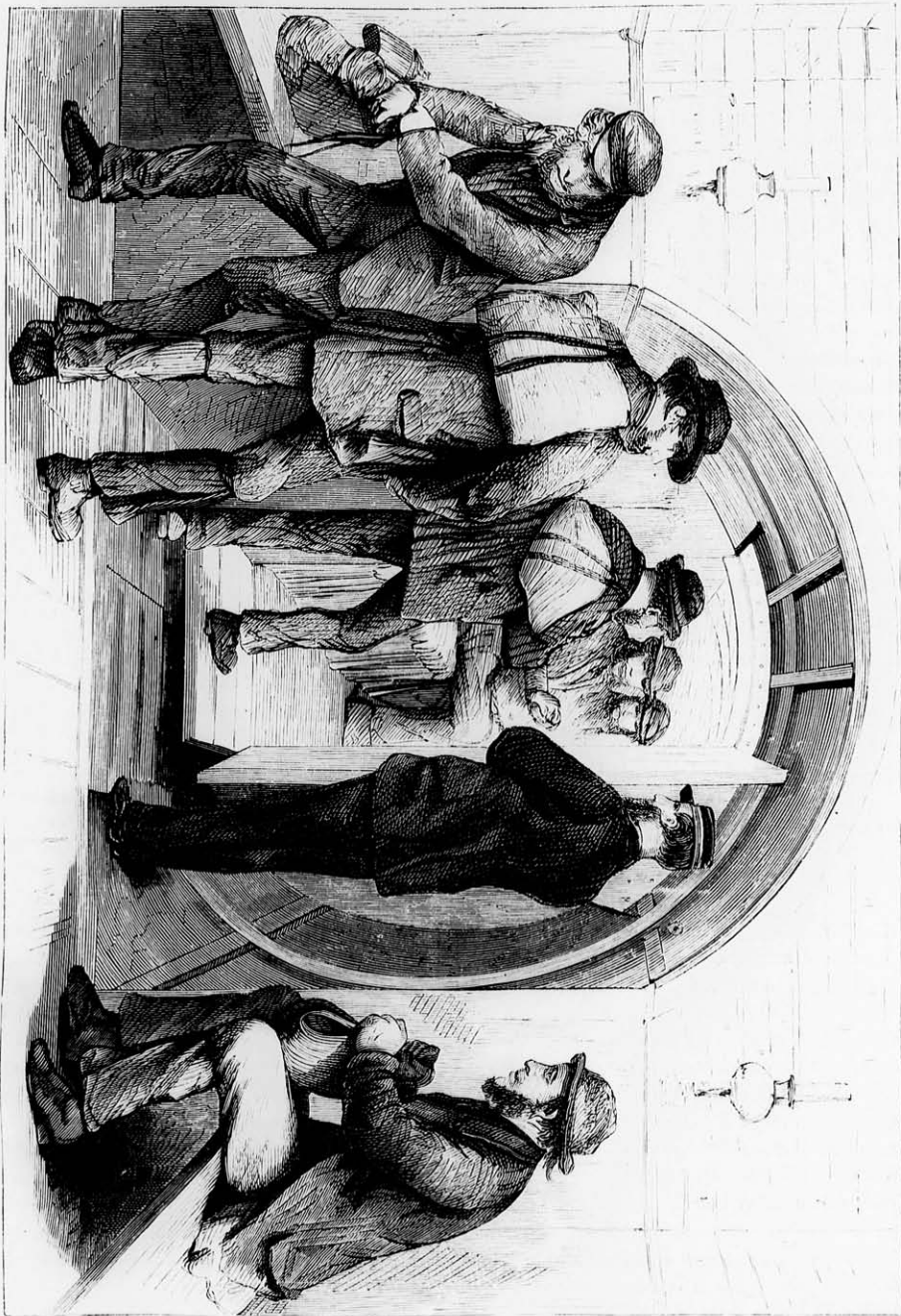
Angol szokás szerint, Bulwer ezután neveltetés és klasszikai kiképzés végett egy magán iskolába adatott; de azon szomorú tapasztalatok, melyeket fia ezen, leginkább nyeresztkedésre alapított intézetekben tett, arra birták az anyát, ki a tábornok kora halála következtében egymaga gondoskodott gyermekei neveléséről, hogy a kis Eduárdot csakhamar haza hívja s kitünő magántanító által oktattassa. Bulwer Eduárd még igen fiatal volt, midőn a cambridgei egyetem hallgatója lett, hol egyike volt a legkorhelybek- és leghevesebbeknek; ő azonban nemcsak a laptájáték, verseny-csolnakázás, vivás, tánc, és ivásban tűnt ki, hanem legkivált a szorgalmas tanulásban, valamint tiszta felfogása és korán érett, sokat ígérő költői tehetősége által is. A diákok verseny-költevényei közül Bulwer a „Szobrászat“ című verso nyerte el az

arany-érmét. A fiatal tanuló már 21 éves korában közzétett „Gazok és erdei virágok“ című egykötetes költemény-füzért, melyből eszmegazdaság s lángoló költői szív nyilatkoznak. Az egy évvel később megjelent „O'Neill, a lázadó“ című költői elbeszélése is még tehetőségének öntudatlan tapogatózása volt, keresve az utat, melyen gazdag, de rendezetlen költői ereje nyilatkozhatassék. Ezután névtelenül megjelent „Falkland“ című prózai művében Bulwer már sokkal közelebb jutott tulajdonképi hivatásához, az erkölcsi irányu regény írásához. De az angol közönségnek, ezen erkölcsi szörnyek nem igen tetszetek s a fiatal költő műve meglehetősen figyelmem kívül maradt. Egyébiránt ezek csak első kísérletei valának a sajátos erejű nagy regényírónak, ki az egy évvel később közrebocsátott „Pelham“ által egyszerre feltűnt.

Törekvéseire vonatkozólag Bulwer maga így szól: „Midőn azon művészetben — melynek szolgája vagyok — már idejekorán új utakat kerestem, úgy tetszett nekem, hogy azok kívül vannak az erkölystan azon országtűján, melyen régi szokásból minden regényíró lépdel; hogy az emberi életnek azon sötét örvényeiben vannak, melyben a való' és hazugság még nincs egymástól elválasztva. A leggazdagabb és legmélyebb költészeti, a modern civilizáció költészete, láthatlaná lesz előttünk azon óriási árny miatt, melyet elítélet és félelem vetnek rá; de a ki be akar hatolni a tündérvilágba, bátorsággal kell birnia, hogy a szörnyek szeme közé nézzen. . . Így hát én is merőn szeme közé tekintetem azon bajoknak, melyeket a nyomoruságos álerkölcösség elrejt előttünk s melyek napról-napra mindjobban aláássák azon sáncokat, melyek mögé a vak renyhesség elbujhatni hisz, a világnak szünet nélkül előrehaladó nyomora elől.“

Bulwer ezen új irányu regényei nemcsak Angliában tüntek föl egyszerre a legnagyobb mérvben, hanem nevét egész Európában is a legnépszerűbbé tették. Midőn „Pelham“ szerzője meglátogatta a Rajna vidékét, utja csaknem diadal-menethez hasonlított.

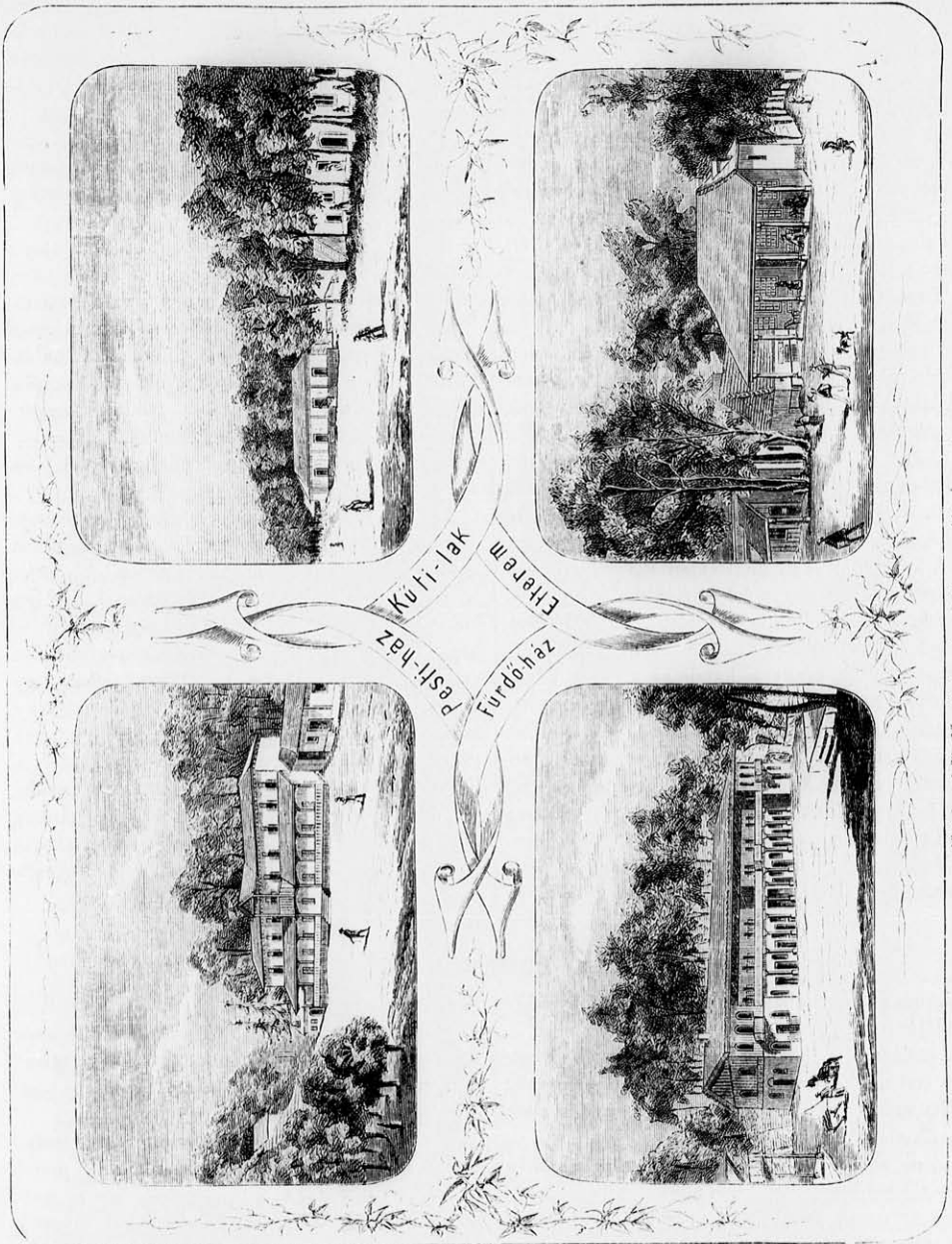
A kiváló siker arra ösztönözé, hogy bátran haladjon előre a szerencsésen megtörni kezdett uton, s így gyorsan követték egymást „A kitagadott,“

Allorens az új Them-se-ahpantban. (Szévege: 110. lapon.)

„Devereux“ és „Clifford Pál,” mely utóbbiban Bulwer a bűnös gentleman hátrányára az uton-álló részére kelt rokonszenvet. Szerző ezen művé-

szabad lélek azonban kigunyolja ezen erkölcs-
tant. . . A törvény csak a gazdagot ótalmazza s a szegényt éhen engedi meghalni. A társadalom

Az erdő-benyel fürdő. (R. A. rajza. Szécsény a H. I. lapján.)

ben ezen elvét fejti ki: „A szokásos erkölcs-
tan rá akarja beszélni a szegényeket, miként rendel-
tetésük, hogy a gazdagok által tiportassanak, a

ily módon megtörte alakulása szerződését s a sze-
gényt természeti állapotába utasítja, azaz arra
kényszeríti, hogy segítsen magán, a hogy tud. A

bűnösség a viszonyokból következik s nekünk kötelességünk ezen viszonyokat helyes kerékvágásaikba vezetnünk, mielőtt jogunk lenne a bűnöst büntetni.“

Természetes, hogy ily erkölcsi elvek ellen keserű harc támadt, de Bulwer nem hagyta magát irányától elriasztani, sőt később büszkén mondá a nyilvánosság előtt, miként „Clifford Pál“ja, ezen rabló-regénye megjavította az angol törvényeket. „Aram Eugén“ regényében még merészebb erkölces tanokat hangoztat. „Vak eszközei vagyunk — ugymond — a gúnyos sorsnak; a véletlen teremtményei, a viszonyok játékszerei, sőt maga a lélek is önkénytelen vágyak rabszolgája.“

Tagadhatlanul nagy tehetségének újabb jelét adta Bulwer, midőn a következő években egész sor „Humorisztikus tanulmány“-t, azután pedig „Agljáról és az angolokról“ politikai színezetű vázlatokat adott ki, melyek azonban hazafiainak nem igen izlettek.

1834-ben beutazván Olaszországot, ott tett tanulmányai és szerzett benyomásainak nemes gyümölcsei lettek „Pompéji utolsó napjai“ és „Rienzi, az utolsó tribún“ című gyönyörű regényei.

A közelebbi tíz év alatt aztán számtalan műve gyorsan követte egymást, melyekből az „Éj és korány“ nyelvünkön is megjelent. Valóban nem tudjuk, mit bámuljunk benne inkább: a fáradhatlan tettvágyat, avagy a hatalmas tetterőt, mivel Bulwer e közben politikai szerepléshez is fogott, úgy, hogy szépirodalmi munkálkodásra naponkint csak három órát fordíthatott. Az angolok ugyan büszkén emlegetik, hogy az ő Bulwerük óránként hét nyomott oldalt képes írni; de tekintve művei kidolgozásában a csint, ez lehetlen.

Majdnem hét évig tartott szünetelés után Bulwer névtelenül az ő számára még új, Boz- és

Thakeray-féle humorisztikus téren lépett föl „A Caxtonok“ című regényével, mit „Az én regényem, vagy az emberi élet viszontagságai, Caxton Pisistratustól“ és „Mit fog vele kezdeni?“ című regényeivel, melyek Angliában nagyon tetszettek. Azt állítják, hogy a költő Caxton Pisistratusban önmagát rajzolta, Bulwer azonban ezt határozottan tagadta.

A szépirodalmi téren azonban tíz év óta egészen elhallgatott Bulwer, ki husznál több regényre és drámáiról sikereire büszkén tekinthet vissza.

Bulwer 1831 óta majd mindig a parlamentben ült mint politikus, s a konzervatív kormány ellen irt röpirataival tette magát mint ilyen ismeretessé. E kabinet bukása után a hálás új miniszterium baronetté nevezette ki. Örökség útján a Lytton-ok gazdag birtokaihoz jutva, Bulwer ezután „Sir Edward Bulwer-Lytton“-nak nevezte magát. Később Derby miniszteriumában majd közmun kaügyi, majd gyarmatügyi miniszter volt, de 1859-ben Derbyvel együtt visszalépett.

Ezen ragyogó szellemű és annyira szeretetre-méltó írónak életéből egy kellemetlen hangu hírt is meg kell szólaltatnunk, t. i. nejével folytatott botrányperét. Lady Bulwer, ki férjétől már rég idő óta elválasztva élt, azon meggyőződésben, hogy Bulwer „Maltravers“ című regényében őt rajzolja botrányosan, a következő évben ugy boszulta meg magát, hogy ő meg „Clevey, vagy a becsület embere“ című regényében Bulwert vázolta; a férj ezt azzal torolta vissza, hogy ő, a hercegi vagyon birtokosa, nejét nélkülözni hagyta, sőt megunva a hosszas civódásokat és pereket, husz év múlva végre az örültek házába akarta záratni, mely szándékában csak a törvényszék beavatkozása gátolhatta meg.

Az új Themse-alagut.

Londonnak, e világvárosnak, egy újabb világ-csodáját mutatjuk be.

Londonnak a Themse-tolyó alatti régibb alag-utja hat millió forintba került s tizennyolc évig épült, az újabbik 1.800.000. frtba s egy év alatt készült el.

Az új alagut a réginél természetesen sokkalta igénytelenebb mű; ha azonban mindkettőnek aránylagos költségét, munkáját s elkészülése időtartamát tekintjük: ez esetben az 1870-diki mű alkotóját, Barlowt ép oly tisztelettel üdvözölhetjük, miként az 1843-diki nagy építész, Brunnett, kinek művét az egész világ csodálja.

Azon új viz alatti alagut, mely Tower-Hillből a Vine-utcáig vezet, egy negyed mértföld hosszú s a Themse medre alatt mintegy 22 lábnyi mélységben fekszik. Ez alagut bélése egymásba csak vart rövid vas-csővekből áll.

Egy kis pavillonban van azon emelőgép, melyben az utasokat az alagutba eresztik vagy melyből fölemelik, s maga ezen emelőgép oly kényelmes szobácskát képez, melyben öt-hat személy férhet el egyszerre. Az aknába való leereszkedés csak 25 másodpernyi időt vesz igénybe, tehát nem egészen félpercet.

Ha az emelőgépen leereszkedvén, kilépünk a

kis szobából, egy kis váró-helyiségbe jutunk, melyet udvariasan állomásnak neveznek s innen szállunk be azon kocsis-avagy omnibuszba, melynek mindkét végén ajtó van. Ebben mintegy 12 utas fér el; a konduktor kivül marad.

Mivel az alagut mindkét végéről közepe felé lejtősen van vezetve, azért a vonat megindítására nincs nagy erőre szükség s elégséges mindegyik végén egy-egy, négy-négy lóerejű gőzgép, mely az omnibusz-sodrony kötelét fölcavarja. A negyedmérföld hosszú alaguton mintegy 70 másodpercig tart

az utazás, s így az aknába alá, s tulsó végén, abból kiszállással együtt összesen két percig. Minden négy percben indul egy-egy kocsi s így az utas hahogy későn érkeznek is az emelőgéphez, öt percnél több időt nem veszít s az egész utazásért csak 1 pennyt (3 kr.) fizet.

Igen ritka eset, hogy ily nevezetes mű oly gyorsan s annyira minden szerencsétlenség nélkül készülne el, mint ez. Az alagut furását még a víz beszívargása sem haborgatta.

Magyarországi fürdők.

XIV. Az erdő-bényei gyógyfürdő.

A Kárpátok hazánk északi részébe nyúló ágának végződésénél, az ugynevezet „Hegyalja“ közepében, e kies megye festői tájainak egy valóban igen szép hegyekkel és szőlőkkel körülvett völgyében, alig két órányi távokra a világhírű tokaji hegytől fekszik Erdő-Bénye mezővárosa.

E város, míg egy részről szép, de talán nem is sokak által egészen ismert történelmi multtal bír, másrésztől oly nevezetességeket mutathat föl jelenben is, melyek a mily mértékben emlegetetté teszik a világ előtt, oly kedvező helyzetbe emelhetik anyagilag.

Bora kitűnő zamata, tüze s igen nagy villartalmánál fogva a hegyaljai borok között második helyen áll. Gyümölese ize s tartóságánál fogva kiválóan keresett. Kúpidomú hegyei hasznos és változatos kövekben gazdagok. Építésre, malomkő és vízhatlan ragasz-készítésre nagyobb észben a legalkalmasabbak. S a sok szép opál, obsydian, perlit, növénylenomatok vizsgálása a földtankevelőknek mindig elég élvezetet biztosít. Hegyesucsnai gyönyörű bükk- és cserfaerdőkkel borították, melyek hasznosságuk által mai nap már a jövedelemnek biztos forrásait képezik. Szántóföldje kevés ugyan, s a minden lépten-nyomon találtatott kövek s bokrok miatt alig vala használható, de a hangyaszorgalmu nép igyekvése a fáradságot gazdagon jutalmazó határoknak már csaknem egyikévé mivelte. Patakjai malmokat hajtának. Forrásvizei tiszták, egészségesek; de vannak ércesek s zsekos is. Azok közt legkülönösebben figyelmet érdemel a várostól délkelet felé egy kis félórányaira eső gyógyforrás, mely Bényének valóságos kincse, s általa mint sok nehéz betegségben igen hasznos forrásáról, most már mint fürdőjéről országszerte ismeretes.

E fürdőintézet multja, jelene és sokak által tapasztalt áldásos hatása megérdemli, hogy men-

nél inkább megismertessék, s a szenvedőknek figyelmébe ajánlása által hatása jövőben annál többektől használatba vétethessék.

Kevés vidéke van hazánknak, mely fölött a természet oly bőven hintette volna ki változatos szépségeit, s oly gazdagon látta volna azt el a lelket és testet üdítő s annak erősítésére szolgáló természeti ajándékokkal, mint Zemplén. S azon helye e megyének, hol e fürdő van s annak tája, egyike azon helyeknek, hol a legfőbb ellentét található és hol a természetbuvárnak épen úgy, mint az egyszerű látogatónak lelke folyton tevékenységre és feszültségre ragadtatik.

Gyönyörű bükk- és tölgyfák által koszorúzott hegyek regényes képletei; bokrok és éltető illat-árt lehellő virágok természetszerű csoportozatai; helyenként a legmegragadóbb sziklaképek, melyek némelyike fölött siralmas mult emléke borong, tűnnek itt fel.

Negyven évvel ezelőtt e hely még csak a természet szépségeiben gyönyörködni tudók által kerestetett föl. Később a kénfém ragyogása által félrevezetettek aranyésezüst-ércnek keresése végett trachyt-sziklakban bányáknát kezdének itt ásni, s egy ily ásás alkalmával véletlenül fedeztetett fel azon timsós vaskénes viz, mely üdítő hatása által a szenvedőknek oly lényeges szolgálatokat tett, mai napig tesz s e fürdőhe'nynek oly méltán kiérdemelt hírnevet szerze.

E forrás fellakadása után a víz emelkedése egészen megakadályozta a sikertelen munkát, s az ásatás abbanhagyatott. Majd köszvényben szenvedő juhász mosogatója tagjait benne, s kezdé csakhamar ajánlgatni a fájdalmait teljesen megszüntető vizet. Utána rövid idő mulva többen kezdték e sajátserű ásványvizet a környékbeli szegény sorsu beteges nép közül fürdőre használni: a midőn is minden egyéb fűtőkészülék hiányában

a vizet melegített kövek beledobása által melegengeték. Ezen gyógyhatásu aknai víz híre legelőbbben özv. Fekete Károlyné asszonyság figyelmét kelté fel, s ő, kinek mindenkorra nagy érdeme a szenvedők iránti meleg ragaszkodás, követett el mindent, hogy tulajdonosa: Szirmay Ádám ur e nagybecsü gyógyforrás ügyét felkarolja. Ő aztán 1828-ban kitisztáltatta, mélyebbre ásatta a kutat, befedette, s néhány vasszöböl fönt fürdő-szobát, egy kisebb, vályogból épült lakházat rögtönzött annak közelében, mi által a ma már szép virágzásnak örvendő fürdőintézetnek veté meg alapját.

Az áldásos hatás, mely sok szenvedőt örvendetes felüdüléssel lepett meg, oly sok vendéget vonzott e helyre ugy a közel, mint távolabbi vidékről, hogy a fűdői építkezések kiterjesztése halaszthatlan szükségé vált. E közohajtás előtt jelenlegi tulajdonos: Szirmay Ödön a szenvedők iránt viseltető emberbaráti mély érzellemmel hajolt meg, s áldozatok hozásával is megtett mindent, hogy a felgyógyulás reményével ide jövök gyöngeségekhez kényelmet, rendet, tisztaságot, kiszolgálást s ápolást találjanak.

E nemes gondolkozásnak hirdetője azon barátságos életet és nyüzsgelmet nyilvánító kép, mely az erdő-bényei fürdő völgyében érkező idegent mindig oly kellemesen lepi meg.

Ma már igen csinos lakok díszelognak itt, s az ide érkezőnek azonnal szemébe kell ötleni azon csinnak a kiállításban és elrendezésben, mely az építető és építők izlése mellett tanuskodik. Lehetetlen öröme gerjesztő meglepetést nem érezni, látván a svájci modorban épült fürdőházat, a vendéglő s lakházakul szolgáló pesti házat, kút-lakot, a család-, mellék- és vidám lakokat, melyek a fürdőtér nevet viselő gyönyörű parkot téglányalakot középre veszik körül, hol a vendégek, lombos fák árnya alatt, reggeltől estig vidám társalgás közt töltik idejüket.

A lakok mindenike a rajzban külön látható, s ezek után már minden t. szemlélő meggyőződhetik annak fekvése, építésete és kényelmessége felől. S ha még ehhez hozzáadjuk, hogy a fürdőház földszint erős kőfalból épült, husz szobát tartalmaz, melyekben 36 kád áll a vendégek rendelkezésé c, és hogy a fából készült emeleten 23 tágas, elég kényelmes butorzattal ellátott lak-szoba található, a bényei fürdőháznak, melyet rajzunkon 6. szám jelöl, helysütkéhez mérten elegyes ismertető képét adtuk.

A fürdőházat a kútlakkal (5.) egy folyosó köti össze, mi a fürdeni akarókra nézve — különösen esős időben — nagy kényelmül szolgál. A vidám lak

(4.), a mellék-lak (3.), pesti ház (2.), család lak (1.) szintén eléggé rendezettek, csinosak s a nem túl magas igényeket teljesen kielégítő butorzattal felszereltek.

A (9.) szám az „éttermet“ jelöli, mely elég tágas s tánctermül is használtatik. Ettől északra a konyha (8.) s a fürdőjegyek váltó helye (7.) találtatik, melyek az említett téglányalaknak keleti, az (1.), (2.), (3.) számmal jelöltek déli, a (4.)-gyel nyugati s az (5.) és (6.)-tal számozottak pedig északi oldalát képezik.

A lakszobák száma a 70-et túlhaladja. Ezek közül a földszinti szobák mind fűthetők, mi a szőlő gyógymóddal élökre nézve az őszi napokban igen célirányos. Ez intézkedés valóban elismerést érdemel, mert ha e fürdőgyógyintézetnél nagyfontosságú gyógyhatány tulajdonittatik az édes savó, timsó-savó és acélsavónak, ellenvetés nélkül legelső helyre tethjük annak szőlő-gyógymódját, mivel a hegyaljai kitünő szőlőfajok az egész föld kerekéségén elsőnek tartatnak. A szőlőgyógyomd szeptember elejétől október végeig tart.

Elismerést érdemel a gyógyvizet szolgáló forráskút körül kifejtett szorgalom is. Mind a tulajdonos, mind a bérllő igyekeznek megtenni mindent, hogy a vendégek gyógyvizben ne szűkölködjének, (mit az új kút ásatása is bizonyít), s a keresett gyógyhatányok használhatóságát meg ne fosztassanak.

Megemlítem itt a gyógyforrás viszonyait és gyógyértékét.

Az ásványvíz maga tiszta, szintelen; ize összehúzó fanyar, tintaszerű; szaga kellemetlen, kénes légtartalomról tanuskodik; hőmérséke 11° Cels. Leglányegesebb alkotórészei: kénsavas vasélecs (vasgálic), kénsavas timföld és alkénsavas vasélecs. E vegyi szerkezetből kiténik, hogy az erdő-bényei gyógyforrás a timsós vasgálicós ásványvíz jellegével bír.

Az erdő-bényei gyógyforrás hatását főleg timsó- és vasgálic- tartalma határozza meg, s mint ilyen; összehúzó, szongító és vérjavító gyógyhatányként szerepel. E szerint kiténik eredménynyel alkalmazható a rostos és nyákhártyák petyhüdségénél, tulságos vérvesztések folytán származott vérszegénységben, és gyomorhaj miatti elgyengülésben. Hathatos gyógyhatány továbbá hibás vérgyűleti bajoknál, főleg a sápkórnál; továbbá a gürvélkórnál. Ezekhez társulnak az izületi és csontbántalmak görvélyes és angolkóros alakjai; továbbá az idült köszvényes és csuzos bántalmak, sok nedv- és vérvesztésséggel járó női bajok, s végre

némely idegreudszeri bántalmak, melyenek: a hypochondria és hysteria.

Hogy ezen bajok ellen e gyógyviz külsőleg mily hatással bír, azon számtalanok példája mutatja, kik e fürdőbe — ugyszólvá — a föl nem gyógyulhatás keserű érzetével jöttek, s még is mankóikat elhánnyva, fájdalmaiktól megszabadulva távoznak. Belsőleg a víz orvosi engedély nélkül soha nem használhatóak.

Az említett bajok ellen tapasztalt és bizonyon ajánlható vize e fürdőnek mindig elég arra, hogy e fürdő látogatott legyen; azonban kik szórakozást, kedélybeni felüdülést is akarnak itt keresni bizonyon folyamodhatnak e kies és regényes tájhoz. A völgy, melyben e fürdő fekszik; a lég, mely itt annyi virágillat áramlata által fűszerezett; kedvező, szelid éghajlat; a földmilk és annyi más kedves énekeseknek andalító danája; a fürdőidény alatt itt működő szántói zenekar: mind, mind oly mély hatást gyakorlók a lélekre, melytől az ujjászületik, s a legszomorítóbb körülményeket és képeket is feledve, legédesebb érzettel telik meg.

Ezt bizonyítja a Hollós és Nagyköves nevű hegyek közt levő, templomszerű fedélzettel ellátott „Reményforrás“ elnevezése.

A negyvennyolcadiki szabadságharc gyászos bevégzésével ugyanis, az üldözöttek közül többen itt keresének menhelyet, s az említett két hegy közötti völgyben gyakran összejövének egy kis forrás felbuzogásánál, s addig-addig nézték annak

lelkükhöz igen példázólag szóló előtörését, míg elhatározzák, hogy azt megnagyobbítják s fedélzettel sajátkezüleg látandják el. A fedélzet elkészült, s homlokzatára ez vésetett: „Reményforrás.“ Most már e kis fedélzetet befedte a moha s romladozni kezd; a forrás kerete düledez, s vize — gyógyhatása dacára — úgy látszik, a feledésnek adatot át. Ezt azért említjük fel különösbben, mivel a jó karban levő sétautak, a csinos részint kőből, részint fából készült padok, vagy itt-ott sziklába vésett ülőhelyek; helylyel-közzel levő körönd, vagy a csergedező patakon átvezető hídacsok mind figyelemről tanuskodnak. S csak ez nem érdemelné meg a figyelmet?

Kedves kirándulásokat tehetnek e vendégek e fürdő közel és távolabbi pontjaira. Így például amádi határban levő „piski hegyre“, „farkasveremre“, honnan Szathmár- és Szabolcsvármegyék rónája, a helységek festői változatosságával, a kanyargó Tisza és Bodrog ezüst szalagjával felséges látványként szemlélhetők. Láthatni innen Erdő-Bénye mezővárosát is, a bükkerdőkkel s világhírű bortermő szőlőhegyekkel koszoruzott völgyben.

Távolabbi kirándulásokat tehetni Tályára, Mádra, Tokajba, Sáros-Patakra, Ujbelybe; továbbá a regéci üvegkutákba, vagy a régi regéci vár romjaihoz, melyekről a történelmi emlékek oly szomoruan juttatják eszünkbe azon dicső multat, mikor még e romok romok nem voltak!

Kerekgyártó Elek.

Híresebb büntények.

I.

Égy kép története.

Rómában a Palazzo di Colonnában, Guido Reni által készítve egy remek női arekép függ. Ki rá tekint, önkénytelenül hosszan feledi rajta szeméit e szép alakon, pedig története e képnek iszonyu.

Szept. 11-ikén 1599-ben nagy néptölongás volt Rómában, mindenkinek szeme egy állványra volt függesztve, melyen egy guillotíne-alaku kivégző eszköz állott.

A nép kíváncsian nézett a kivégzendőkre. Két leány volt az, minő szépet ritkán láthatni; halvány mindkettő, de elszántan tévők le fejüket a hóhérbárd alá, mely rövid idő alatt véget vetett a két életnek.

A nézőtér most újra változott. Egy fiatal ember lépett a vérpadra, szemével büszkén tekintve szét. A hóhérok megragadták, odakötözték egy fához s bunkóval verték agyon.

Apagyilkos volt e három testvér, megölték aty-

jukat, midőn aludt. Iszonyu! . . . de mielőtt ítéletet mondanánk, lássuk, minő volt az atya?

Francesco Cenci dúsgazdag római polgár volt, első neje elhunytá után újra nősült s ekkor első nejétől született magzataival rémitő módon bánt.

Két fia volt első nejétől Spanyolhonban, de egyszerre eltűnt a két fiu. Az atya őket, midőn vissza tértek, orgyilkosok által megöleté.

Midőn második neje elhalt, ki tudja, hogy? . . . két leánya maradt, kik közül az egyik, Beatrice, elragadóan szép volt. Az apa lest vetett e leány ellen, bűnös indulatok támadtak föl lelkében, s az ártatlan leány nem sejtve atyja cseleleit, neki ment a csapdának s az vele kényét tölté.

Az ártatlan leány kétségbeesetten panaszlá el sorsát rokonainak, de azok nem tettek semmit. Most a szép leány a papához ment ótalom végett, de az visszautasította; így az apa folytatá iszonyu cseleit.

Egy fútestvére volt még Beatricének s egy

leány; ezeknek panaszlá elsorsát, s azt, mit a törvény végre nem hajtott, elhatározák ők: megölni az atyát, ki nem méltó a társadalomra, nem gyermekei hálájára.

Midőn a bűnös atya aludt, akkor vitték ki e borzasztó tettet. Az atya meg volt gyilkolva s a három bűnös nem titkolta tettet; másnap mindenki tudta, hogy ki volt a gyilkos.

Beatrice tüstént el volt fogva. Eleinte tagadá,

hogy testvérei is résztvettek a bűntényben, de a kínzó vallatásban fölfedezett mindent.

A kegyes pápa azt ítélte, hogy lovakkal szaggattassanak szét, de az ítélet enyhült; tudjuk, hogy ment az végbe; a nép sirt halálukon, szánta a három szép gyermeket.

Ez története azon képnek, mely egy ismeretlen előtt pusztán egy szép női arenak tűnhetik föl, pedig mily iszonyu való lappang ezalatt.

Közli: *Golenich*.

Egy hét története.

(Június 27.)

(VK.) Borzadtunk és izzadtunk „a hazá“-ért. Ime, e néhány szó fejezi ki az élményt, melyet nekünk Sardou Viktor a mult pénteken nyújtott. E szellemes francia író is meghallá egy dicsvágyó órájában, Longfellow híres szavát, mely a hegyek vándorát „fölebb“ (excelsior!) inté, s életképi alakjainál a jó és rossz ut közt ingadozó melodramatikusság hölgyeinél „fölebb“ kívánt emelkedni, belemarkolva a történelem borzalmaiba. Azt lehet rá mondani, hogy sokat markolt, de keveset szorított. „Lear király“-ban, Shakespeare e legsötétebb tragédiájában sincs annyi nyomasztó látvány, mint „A haza“ első felvonásában, a hol Alba vérbírái és zord katonái az embereket — papot, gyermeket és asszonyt — csak úgy dobálják egymás tetéjén a máglyára, valamint a hasábfákat, melyeknek rendeltetésük égni. De míg a „Lear király“ viharjelenetében a szenvedélyek és szenvedések költészete ragyog: Sardounál minden borzalom csak festett tableau, a mire égnek állhat ugyan az ideges emberek hajszála, de annál kevésbé mozdul meg a szívök. A melegséget ezuttal nem is töle kaptuk, hanem a júniusi levegőtől, melyben egy telt színház annyi, mint a gőzfűdő.

A színpadon, a sok rémjelenet s családi dráma mozzanatai közt, mi mindig csak egy „petit maitre“-t láttunk fogorni, ki oly műtsának próbál udvarolni, mely nem igen mosolyog rá kegyesen, mivel udvarlója nem érti a nyelvet. Pedig Sardou megpróbált mindent: összeszedett valamennyi külső hatást és regényes fogást, megpróbálta utánozni Hugo Viktor nyelvét és contrastjait, egész csatát rendezett a brüsseli városház termében, borzalmas menettel foglalá el a színtért, iratott hozzá zenét s ontá a vért tenger módjára — de mind hiába! annyit ért el csupán, hogy megmutatá: mennyire tud ő „szörnyen“ ügyes is lenni, miután szellemdúsan ügyes volt már eleget.

A mese magva ez: Rysoor gróf és Karloo összeesküsznek Alba ellen. Rysoor grófné szereti Karloot, s midőn a férj megtudja e viszonyt, a nő — féltve kedvesét a férjtől — elárulja az összeesküvést. A jó hazafiakat mind elfogják s halálra ítélik. A grófnő kiszabadítja ugyan Karloot, de mit ér vele, miután azt halála előtt Rysoor gróf megeskete, hogy megöli azt, ki öket s a hazát elárulá. S Karloo betölti esküjét: szerelmi boldogság helyett tördőfést ad a démoni nőnek. Oh! ha csakugyan démoni volna! De nem több, mint közönséges bűnös asszony. Nincs igazi szenvedélye, a mi bűncit drámailag érdekessé tehetné. Mert miért lesz hűtlen a férjéhez? Mivel őt unja. Ámde ez vigjátéki indok. Vagy, mivel férje jobban szereti hazáját, mint őt. Ámde ez nem is indok, csak ürügy. Ezen az asszonyon semmi érdekes nem volt, csak a festői szép ruha, melyet Felekiné asszony csináltatott szabójával. Mily hálásak lehetnének a végzet iránt, ha a szenvedély hangját és hevét is épp úgy meg lehetne egy-egy estére rendelni, mint a köntöst! Akkor tán mélyebb érdeket kaptunk volna e spanyol asszony iránt, ki most oly siváran hagyá, sőt egy csattanós jelenet végén akaratan kívül meg is nevelteté a közönséget. Férjében: Rysoor grófban még kevesebb a szenvedély, a drámaiság. Neje bevallja neki, hogy mást szeret; legjobban barátja szintén bevallja, hogy bűnösen szereti nejét, és ő — elszomorodik s aztán — a haza dolgai után lát. Szép vonás lehet ez a közönséges életben, mert a haza csakugyan több, mint egy nő; de igen drámaiatlan a színpadon, mely szenvedélyt követel, égő, emésztő szenvedélyt, a mi oly izzó, hogy — Sardou nem is mer hozzányulni.

A mi igazán érdekes és mesteri van ez élére állított és külhatásokra számított műben: az a mellékességekben található. A szobrok gyalrók, de a talapok cirádáiban sok a virtuóztatás. Ő csak

Egy óra mulva fölszedték a „Planteur“ horgonyait s én érzékenyen bucsuztam el barátomtól, ki ép oly férfias elszántsággal tekintett a számára

ásott sír fenekére, mint a minő nemesen meg tudott bocsátni ellenfelének.

Közli: *Krecsányi Ignác.*

Bulwer Eduárd.

1828-ban Anglia egész előkelő világát nagy izgalomba hozta egy akkor megjelent „Pelham, vagy egy gentleman kalandjai“ című háromkötetes regény, mely nemesak ritka szemlélődő tehetőséggel, ragyogó ifju tüzzel s eredeti költői erővel a legvonzóbb modorban, részleteiben is festé a magasabb társaskörök életét és szokásait, hanem egyszersmind bátor nyíltsággal és merészen gunyoló szeszélytel leplezte föl s kérlelhetlenül ostorozta az Angliában eddig érinthetlenné tartott előkelő születésűek gyöngéit és büneit. E hallatlan gonosz-tettben azonban leghallatlanabb volt az, hogy ezen „Egy gentleman kalandjai“ szerzője születésénél, vagyonánál és neveltetésénél fogva maga is gentleman volt, s hogy alakjainak mintaképeit a legfinomabb körökből kereste ki. Sőt e mű szerzője könyve címlapján bátran kitette nevét is: Bulwer Eduárd, már pedig Angliában tudta mindenki, hogy Bulwer Eduárd az igen tiszteletreméltó haydonhalli (norfolk-grófsági) Bulwer tábornok harmadik fia, s hogy anyja a nemes Lytton-család szellemes, nagyműveltségű és igen gazdag leánya S ezen Bulwer Eduárd alig volt huszonöt éves.

Anyjának kedvenc gyermeke volt, kitől kiváló neveltetésben részesült. Már hat éves korában apró balladák szavalásával gyönyörködteté anyját. Ezen regényes költészeti termékek már Walter Scott gyermekkorára is hatással voltak, kinek betöltvén szívét és képzelmét, őt utánzásra készítették.

Angol szokás szerint, Bulwer ezután neveltetés és klasszikai kiképzés végett egy magán iskolába adatott; de azon szomorú tapasztalatok, melyeket fia ezen, leginkább nyeresztkedésre alapított intézetekben tett, arra birták az anyát, ki a tábornok kora halála következtében egymaga gondoskodott gyermekei neveléséről, hogy a kis Eduárdot csakhamar haza hívja s kitünő magántanító által oktattassa. Bulwer Eduárd még igen fiatal volt, midőn a cambridgei egyetem hallgatója lett, hol egyike volt a legkorhelybkek- és leghevesebbeknek; ő azonban nemesak a laptájáték, verseny-csolnakázás, vivás, tánc, és ivásban tűnt ki, hanem legkivált a szorgalmas tanulásban, valamint tiszta felfogása és korán érett, sokat ígérő költői tehetősége által is. A diákok verseny-költevényei közül Bulwer a „Szobrászat“ című verso nyerte el az

arany-érmét. A fiatal tanuló már 21 éves korában közzétett „Gazok és erdei virágok“ című egykötetes költemény-füzért, melyből eszmegazdaság s lángoló költői szív nyilatkoznak. Az egy évvel később megjelent „O'Neill, a lázadó“ című költői elbeszélése is még tehetőségének öntudatlan tapogatózása volt, keresve az utat, melyen gazdag, de rendezetlen költői ereje nyilatkozhatassék. Ezután névtelenül megjelent „Falkland“ című prózai művében Bulwer már sokkal közelebb jutott tulajdonképi hivatásához, az erkölcsi irányu regény írásához. De az angol közönségnek, ezen erkölcsi szörnyek nem igen tetszetek s a fiatal költő műve meglehetősen figyelmem kívül maradt. Egyébiránt ezek csak első kísérletei valának a sajátos erejű nagy regényírónak, ki az egy évvel később közrebocsátott „Pelham“ által egyszerre feltűnt.

Törekvéseire vonatkozólag Bulwer maga így szól: „Midőn azon művészetben — melynek szolgája vagyok — már idejekorán új utakat kerestem, úgy tetszett nekem, hogy azok kívül vannak az erkölystan azon országtűján, melyen régi szokásból minden regényíró lépdel; hogy az emberi életnek azon sötét örvényeiben vannak, melyben a való' és hazugság még nincs egymástól elválasztva. A leggazdagabb és legmélyebb költészet, a modern civilizáció költészete, láthatlaná lesz előttünk azon óriási árny miatt, melyet elítélet és félelem vetnek rá; de a ki be akar hatolni a tündérvilágba, bátorsággal kell birnia, hogy a szörnyek szeme közé nézzen. . . Így hát én is merőn szeme közé tekintetem azon bajoknak, melyeket a nyomoruságos álerkölcösség elrejt előttünk s melyek napról-napra mindjobban aláássák azon sáncokat, melyek mögé a vak renyhesség elbujhatni hisz, a világnak szünet nélkül előrehaladó nyomora elől.“

Bulwer ezen új irányu regényei nemesak Angliában tüntek föl egyszerre a legnagyobb mérvben, hanem nevét egész Európában is a legnépszerűbbé tették. Midőn „Pelham“ szerzője meglátogatta a Rajna vidékét, utja csaknem diadal-menethez hasonlított.

A kiváló siker arra ösztönözé, hogy bátran haladjon előre a szerencsésen megtörni kezdett uton, s így gyorsan követték egymást „A kitagadott,“

bűnösség a viszonyokból következik s nekünk kötelességünk ezen viszonyokat helyes kerékvágásaikba vezetnünk, mielőtt jogunk lenne a bűnöst büntetni.“

Természetes, hogy ily erkölcsi elvek ellen keserü harc támadt, de Bulwer nem hagyta magát irányától elriasztani, sőt később büszkén mondá a nyilvánosság előtt, miként „Clifford Pál“ja, ezen rabló-regénye megjavította az angol törvényeket. „Aram Eugén“ regényében még merészebb erkölces tanokat hangoztat. „Vak eszközei vagyunk — ugymond — a gúnyos sorsnak; a véletlen teremtményei, a viszonyok játékszerei, sőt maga a lélek is önkénytelen vágyak rabszolgája.“

Tagadhatlanul nagy tehetségének újabb jelét adta Bulwer, midőn a következő években egész sor „Humorisztikus tanulmány“-t, azután pedig „Agljáról és az angolokról“ politikai színezetű vázlatokat adott ki, melyek azonban hazafiainak nem igen izlettek.

1834-ben beutazván Olaszországot, ott tett tanulmányai és szerzett benyomásainak nemes gyümölcsei lettek „Pompéji utolsó napjai“ és „Rienzi, az utolsó tribún“ című gyönyörű regényei.

A közelebbi tíz év alatt aztán számtalan műve gyorsan követte egymást, melyekből az „Éj és korány“ nyelvünkön is megjelent. Valóban nem tudjuk, mit bámuljunk benne inkább: a fáradhatlan tettvágyat, avagy a hatalmas tetterőt, mivel Bulwer e közben politikai szerepléshez is fogott, úgy, hogy szépirodalmi munkálkodásra naponkint csak három órát fordíthatott. Az angolok ugyan büszkén emlegetik, hogy az ő Bulwerük óránként hét nyomott oldalt képes írni; de tekintve művei kidolgozásában a csint, ez lehetlen.

Majdnem hét évig tartott szünetelés után Bulwer névtelenül az ő számára még új, Boz- és

Thakeray-féle humorisztikus téren lépett föl „A Caxtonok“ című regényével, mit „Az én regényem, vagy az emberi élet viszontagságai, Caxton Pisistratustól“ és „Mit fog vele kezdeni?“ című regényeivel, melyek Angliában nagyon tetszettek. Azt állítják, hogy a költő Caxton Pisistratusban önmagát rajzolta, Bulwer azonban ezt határozottan tagadta.

A szépirodalmi téren azonban tíz év óta egészen elhallgatott Bulwer, ki husznál több regényre és drámáiról sikereire büszkén tekinthet vissza.

Bulwer 1831 óta majd mindig a parlamentben ült mint politikus, s a konzervatív kormány ellen irt röpirataival tette magát mint ilyen ismeretessé. E kabinet bukása után a hálás új miniszterium baronetté nevezette ki. Örökség útján a Lytton-ok gazdag birtokaihoz jutva, Bulwer ezután „Sir Edward Bulwer-Lytton“-nak nevezte magát. Később Derby miniszteriumában majd közmun kaügyi, majd gyarmatügyi miniszter volt, de 1859-ben Derbyvel együtt visszalépett.

Ezen ragyogó szellemű és annyira szeretetre-méltó írónak életéből egy kellemetlen hangu hírt is meg kell szólaltatnunk, t. i. nejével folytatott botrányperét. Lady Bulwer, ki férjétől már rég idő óta elválasztva élt, azon meggyőződésben, hogy Bulwer „Maltravers“ című regényében őt rajzolja botrányosan, a következő évben ugy boszulta meg magát, hogy ő meg „Clevey, vagy a becsület embere“ című regényében Bulwert vázolta; a férj ezt azzal torolta vissza, hogy ő, a hercegi vagyon birtokosa, nejét nélkülözni hagyta, sőt megunva a hosszas civódásokat és pereket, husz év múlva végre az örültek házába akarta záratni, mely szándékában csak a törvényszék beavatkozása gátolhatta meg.

Az új Themse-alagut.

Londonnak, e világvárosnak, egy újabb világ-csodáját mutatjuk be.

Londonnak a Themse-tolyó alatti régibb alag-utja hat millió forintba került s tizennyolc évig épült, az újabbik 1.800.000. frtba s egy év alatt készült el.

Az új alagut a réginél természetesen sokkalta igénytelenebb mű; ha azonban mindkettőnek aránylagos költségét, munkáját s elkészülése időtartamát tekintjük: ez esetben az 1870-diki mű alkotóját, Barlowot ép oly tisztelettel üdvözölhetjük, miként az 1843-diki nagy építész, Brunnett, kinek művét az egész világ csodálja.

Azon új viz alatti alagut, mely Tower-Hillből a Vine-utcáig vezet, egy negyed mértföld hosszú s a Themse medre alatt mintegy 22 lábnyi mélységben fekszik. Ez alagut bélése egymásba csak vart rövid vas-csővekből áll.

Egy kis pavillonban van azon emelőgép, melyben az utasokat az alagutba eresztik vagy melyből fölemelik, s maga ezen emelőgép oly kényelmes szobácskát képez, melyben öt-hat személy férhet el egyszerre. Az aknába való leereszkedés csak 25 másodpernyi időt vesz igénybe, tehát nem egészen félpercet.

Ha az emelőgépen leereszkedvén, kilépünk a

kis szobából, egy kis váró-helyiségbe jutunk, melyet udvariasan állomásnak neveznek s innen szállunk be azon kocsii-avagy omnibuszba, melynek mindkét végén ajtó van. Ebben mintegy 12 utas fér el; a konduktor kivül marad.

Mivel az alagut mindkét végéről közepe felé lejtősen van vezetve, azért a vonat megindítására nincs nagy erőre szükség s elégséges mindegyik végén egy-egy, négy-négy lóerejű gőzgép, mely az omnibusz-sodrony kötetét fölcavarja. A negyedmérföld hosszú alaguton mintegy 70 másodpercig tart

az utazás, s így az aknába alá, s tulsó végén, abból kiszállással együtt összesen két percig. Minden négy percben indul egy-egy kocsi s így az utas hahogy későn érkeznek is az emelőgéphez, öt percnél több időt nem veszít s az egész utazásért csak 1 pennyt (3 kr.) fizet.

Igen ritka eset, hogy ily nevezetes mű oly gyorsan s annyira minden szerencsétlenség nélkül készülne el, mint ez. Az alagut furását még a víz beszívargása sem haborgatta.

Magyarországi fürdők.

XIV. Az erdő-bényei gyógyfürdő.

A Kárpátok hazánk északi részébe nyúló ágának végződésénél, az ugynevezet „Hegyalja“ közepében, e kies megye festői tájainak egy valóban igen szép hegyekkel és szőlőkkel körülvett völgyében, alig két órányi távra a világhírű tokaji hegytől fekszik Erdő-Bénye mezővárosa.

E város, míg egy részről szép, de talán nem is sokak által egészen ismert történelmi multtal bír, másrésztől oly nevezetességeket mutathat föl jelenben is, melyek a mily mértékben emlegetetté teszik a világ előtt, oly kedvező helyzetbe emelhetik anyagilag.

Bora kitűnő zamata, tüze s igen nagy villartalmánál fogva a hegyaljai borok között második helyen áll. Gyümölese ize s tartóságánál fogva kiválóan keresett. Kúpidomú hegyei hasznos és változatos kövekben gazdagok. Építésre, malomkő és vízhatlan ragasz-készítésre nagyobb észben a legalkalmasabbak. S a sok szép opál, obsydian, perlit, növénylenomatok vizsgálása a földtankevelőknek mindig elég élvezetet biztosít. Hegyesucnai gyönyörű bükk- és cserfaerdőkkel borították, melyek hasznosságuk által mai nap már a jövedelemnek biztos forrásait képezik. Szántóföldje kevés ugyan, s a minden lépten-nyomon találtatott kövek s bokrok miatt alig vala használható, de a hangyaszorgalmu nép igyekvése a fáradságot gazdagon jutalmazó határoknak már csaknem egyikévé mivelte. Patakjai malmokat hajtának. Forrásvizei tiszták, egészségesek; de vannak ércesek s zsekos is. Azok közt legkülönösebben figyelmet érdemel a várostól délkelet felé egy kis félórányaira eső gyógyforrás, mely Bényének valóságos kincse, s általa mint sok nehéz betegségben igen hasznos forrásáról, most már mint fürdőjéről országszerte ismeretes.

E fürdőintézet multja, jelene és sokak által tapasztalt áldásos hatása megérdemli, hogy men-

nél inkább megismertessék, s a szenvedőknek figyelmébe ajánlása által hatása jövőben annál többektől használatba vétethessék.

Kevés vidéke van hazánknak, mely fölött a természet oly bőven hintette volna ki változatos szépségeit, s oly gazdagon látta volna azt el a lelket és testet üdítő s annak erősítésére szolgáló természeti ajándékokkal, mint Zemplén. S azon helye e megyének, hol e fürdő van s annak tája, egyike azon helyeknek, hol a legfőbb ellentét található és hol a természetbuvárnak épen úgy, mint az egyszerű látogatónak lelke folyton tevékenységre és feszültségre ragadtatik.

Gyönyörű bükk- és tölgyfák által koszorúzott hegyek regényes képletei; bokrok és éltető illat-árt lehellő virágok természetszerű csoportozatai; helyenként a legmegragadóbb sziklaképek, melyek némelyike fölött siralmas mult emléke borong, tűnnek itt fel.

Negyven évvel ezelőtt e hely még csak a természet szépségeiben gyönyörködni tudók által kerestetett föl. Később a kénfém ragyogása által félrevezetettek arany-és-ézüst-ércék keresése végett trachyt-sziklakban bányáknát kezdének itt ásni, s egy ily ásás alkalmával véletlenül fedeztetett fel azon timsós vaskécses víz, mely üdítő hatása által a szenvedőknek oly lényeges szolgálatokat tett, mai napig tesz s e fürdőhe'nyek oly méltán kiérdemelt hírnevet szerze.

E forrás fellakadása után a víz emelkedése egészen megakadályozta a sikertelen munkát, s az ásását abbanhagyatott. Majd köszvényben szenvedő juhász mosogatója tagjait benne, s kezdé csakhamar ajánlgatni a fájdalmait teljesen megszüntető vizet. Utána rövid idő mulva többen kezdték e sajátserű ásványvizet a környékbeli szegény sorsu beteges nép közül fürdőre használni: a midőn is minden egyéb fűtőkészülék hiányában

a vizet melegített kövek beledobása által melegíték. Ezen gyógyhatásu aknai víz híre legelőbbben özv. Fekete Károlyné asszonyság figyelmét kelté fel, s ő, kinek mindenkorra nagy érdeme a szenvedők iránti meleg ragaszkodás, követett el mindent, hogy tulajdonosa: Szirmay Ádám ur e nagybecsü gyógyforrás ügyét felkarolja. Ő aztán 1828-ban kitisztíttatta, mélyebbre ásatta a kutat, befedette, s néhány vesszőből ífont fürdő-szobát, egy kisebb, vályogból épült lakházat rögtönzött annak közelében, mi által a ma már szép virágzásnak örvendő fürdőintézetnek veté meg alapját.

Az áldásos hatás, mely sok szenvedőt örvendetes felüdüléssel lepett meg, oly sok vendéget vonzott e helyre ugy a közel, mint távolabbi vidékről, hogy a fűdői építkezések kiterjesztése halaszthatlan szükséggé vált. E közohajtás előtt jelenlegi tulajdonos: Szirmay Ödön a szenvedők iránt viseltető emberbaráti mély érzellemmel hajolt meg, s áldozatok hozásával is megtett mindent, hogy a felgyógyulás reményével ide jövök gyöngeségekhez kényelmet, rendet, tisztaságot, kiszolgálást s ápolást találjanak.

E nemes gondolkozásnak hirdetője azon barátságos életet és nyüzsgelmezt nyilvánító kép, mely az erdő-bényei fürdő völgyében érkező idegent mindig oly kellemesen lepi meg.

Ma már igen csinos lakok díszelognak itt, s az ide érkezőnek azonnal szemébe kell ötleni azon csinnak a kiállításban és elrendezésben, mely az építettő és építők izlése mellett tanuskodik. Lehetetlen öröme gerjesztő meglepetést nem érezni, látván a svájci modorban épült fürdőházat, a vendéglő s lakházakul szolgáló pesti házat, kút-lakot, a család-, mellék- és vidám lakokat, melyek a fürdőtér nevet viselő gyönyörű parkot téglányalakot középre veszik körül, hol a vendégek, lombos fák árnya alatt, reggeltől estig vidám társalgás közt töltik idejüket.

A lakok mindenike a rajzban külön látható, s ezek után már minden t. szemlélő meggyőződhetik annak fekvése, építésze és kényelmessége felől. S ha még ehhez hozzáadjuk, hogy a fürdőház földszint erős kőfalból épült, husz szobát tartalmaz, melyekben 36 kád áll a vendégek rendelkezésé c, és hogy a fából készült emeleten 23 tágas, elég kényelmes butorzattal ellátott lak-szoba található, a bényei fürdőháznak, melyet rajzunkon 6. szám jelöl, helysütkéhez mérten eléggé ismertető képét adtuk.

A fürdőházat a kútlakkal (5.) egy folyosó köti össze, mi a fürdeni akarókra nézve — különösen esős időben — nagy kényelmül szolgál. A vidám lak

(4.), a mellék-lak (3.), pesti ház (2.), család lak (1.) szintén eléggé rendezettek, csinosak s a nem túl magas igényeket teljesen kielégítő butorzattal felszerelték.

A (9.) szám az „éttermet“ jelöli, mely elég tágas s tánctermül is használtatik. Ettől északra a konyha (8.) s a fürdőjegyek váltó helye (7.) találtatik, melyek az említett téglányalaknak keleti, az (1.), (2.), (3.) számmal jelölték déli, a (4.)-gyel nyugati s az (5.) és (6.)-tal számozottak pedig északi oldalát képezik.

A lakszobák száma a 70-et túlhaladja. Ezek közül a földszinti szobák mind fűthetők, mi a szőlő gyógymóddal élőkre nézve az őszi napokban igen célrányos. Ez intézkedés valóban elismerést érdemel, mert ha e fürdőgyógyintézetnél nagyfontosságú gyógyhatány tulajdonítottatik az édes savó, timsó-savó és acélsavónak, ellenvetés nélkül legelső helyre tehetjük annak szőlő-gyógymódját, mivel a hegyaljai kitünő szőlőfajok az egész föld kerektségén elsőnek tartatnak. A szőlőgyógyomlót szeptember elejétől október végeig tart.

Elismerést érdemel a gyógyvizet szolgáló forráskút körül kifejtett szorgalom is. Mind a tulajdonos, mind a bérelő igyekeznek megtenni mindent, hogy a vendégek gyógyvizben ne szűkölködjének, (mit az új kút ásatása is bizonyít), s a keresett gyógyhatányok használhatóságát meg ne fosztassanak.

Megemlítem itt a gyógyforrás viszonyait és gyógyértékét.

Az ásványvíz maga tiszta, színtelen; íze összehúzó fanyar, tintaszerű; szaga kellemetlen, kénes légtartalomról tanuskodik; hőmérséke 11° Cels. Leglényesebb alkotórészei: kénsavas vasélecs (vasgálic), kénsavas timföld és alkénsavas vasélecs. E vegyi szerkezetből kiténik, hogy az erdő-bényei gyógyforrás a timsós vasgálicos ásványvíz jellegével bír.

Az erdő-bényei gyógyforrás hatását főleg timsó- és vasgálic- tartalma határozza meg, s mint ilyen; összehúzó, szongító és vérjavító gyógyhatányként szerepel. E szerint kiténik eredményen alkalmazható a rostos és nyákhártyák petyhüdségénél, tulságos vérvesztések folytán származott vérszegénységben, és gyomorhaj miatti elgyengülésben. Hathatos gyógyhatány továbbá hibás vérgyűleti bajoknál, főleg a sápkórnál; továbbá a görvélkórnál. Ezekhez társulnak az izületi és csontbántalmak görvélyes és angolkóros alakjai; továbbá az idült köszvényes és csuzos bántalmak, sok nedv- és vérvesztéssel járó női bajok, s végre

az apró pénzt tudja ügyesen forgatni, minélfogva nem is történeti dráma való neki, hanem modern genrékép.

És mégis e színmű játékdarab lesz, mert a nagy közönség tapsok közt nézi a szemfényvesztést, s örül, ha a költészet hamis pénzzel ügyesen megcsalják. Aztán van is elég benne látványos, s Lehmann — e dekoratív ezermester — olyan ódon termeket, és piacokat festett, melyekben több az igazi korrajz, mint Sardou szíveiben. Talán télen át, midőn a légmérséklet nem teszi türelmetlenné a nézőt, a hatás nagyobb is lesz; most elég, ha héttől tizenegyig ki bírtuk tartani, izzadva, mint egy esküdt kit a Thaisz contra Forster-pörben hívtak be.

Ez volt aztán az igazi szörnydráma reggeli 10 órától éjjeli 11-ig. Valódi monstre-pör, melyben vagy negyven tanut hallgattak ki, tisztviselőket, kávésokat, roszfajta üzéreket s egész raj oly „asszonyi állatot“ (nőknek nem akarjuk nevezni), kikre azt szokták mondani, hogy: „kétes existenciák,“ holott nagyon is világos, a miből léteznek.

Ez a pör nagy botránny és nagy szégyen volt. Természetes tehát, hogy nemcsak a „Mátyás király“ szűk terme telt meg, hanem a lépcsőzet és a kapu alja is. Mi azonban inkább lettünk volna az egyenlítő alatt, hol talpunk alá esik az árny, mint e kemence-melegű teremben, hol csak oly árnyoldalakat láttunk, melyek a boszuság melegeivel is szaporíták a legmérséklet kiállhatlanságát.

Valami Forster nevű ember, kit elkövetett vétsegekért elcsaptak a városkapitányság szolgálataiból: nekifogott, hogy a főkapitányt megboszulja. Fájdalom, oly utat választott, melyen a magyar sajtóra is szégyenfoltt esett, alapítva egy „Közbiztonság“ nevű lapot, mely dühöngő személyeskedéseivel és durva megtámadásaival roszszabb lett a „Styx“-eknél, melyek legalább a viccelgetés harlequin-köpenye alá rejtik cinikus célzataikat. Vádolta a főkapitányt — szörnyű eseteket beszélve el — erőszakossággal, megvesztegethetőséggel, törvénytapodással és aljas személyekkel való egyetértéssel. Egy ily vád (ha igaz) magában is elég megölni egy embert, kivált oly embert, ki a közérkölciség örüül van hivatva. Thaisz kapitány tehát a törvény sorompója elé idézte a dühöngőt, s ott a tanúk vallomásából eléggé kiderült, hogy a vádak nagyobbra csak megrögzött ellenség rágalmai. El is ítélték érte három havi fogságra, de ha még csak egy esküdt szavaz is „nem“-mel: akkor a rágalmazóé a diadal.

E pör oly szégyenletes részletekkel bírt, hogy másnap a lányos apák mindenütt eldugdosták politikai lapjaikat, nehogy gyöngéd női kezekbe kerüljenek! Talán jobb is lett volna az egészet zárt ajtók mögött tárgyalni, miután a közszemérem nem igen hizott az aznapi nyilvánosságtól. Az sem nagyon nevelte az esküdtszék tekintélyét, hogy a „vétkes“-t oly kevés szótöbbséggel ítélték el, s volt őt esküdt, ki a „rágalmi hadjárat“ e nyomorult harcát nem találta büntetésreméltónak akkor, midőn egy „columnális“ hivatalnok tekintélye forgott a kockán.

„Hivatalos tekintély!“ Mit beszélünk mi erről? Megadták annak a jó talapot maguk a főváros amaz első polgárai, kik a Szentkirályi Thaisz vizsálya egymást emésztő lángját szitották. E pör csak egy szép mákvirág, mely az akkor elhintett sárkányfogakból kelt ki. Az „elítelt“ pedig semmi más, mint e gyönyörűséges hadjárat egy portyázó „Nachzüglerje,“ kit — mint egy őszinte nő bevallá — a „Magyar szónokok könyvé“-ben is helyt foglaló Szentkirályi Mór egész demokratikus, leereszkedéssel látogatott meg, végig hallgatva hogy e vitéz férfiú mely dühös cikkben „vágta le“ a főkapitányt!

Pest annálisaiban nincs szégyenletesebb lap, mint a melyre ez a városházi villongás van följegyezve. S még hagyján, ha ez a multnak volna egy folytja, de oly „rosz“ volt ez is, melynek átka az, hogy mindig roszat szül. Az akkor főzött „fekete leves“ undorító levét ittuk ez esküdtszéki perben is, s fogjuk inni abban a másikban szintén, melyet épp most Polgár Károly tanácsnok indít meg egy német lap ellen, ugyanaz a tanácsnok, kit egykor újjongva ültettek be a kiugrott Thaisz Elek kapitányt székébe. Jön ez egymásután, mint a kiríthatlan kór utóbajai, s veszedelme nem abból áll, hogy egyes embereket (kik végre is pótolhatók) tönkre tesz, hanem hogy oda van hosszú időre a hivatali tekintély, s oda a lakosság bizalma.

Most olvastuk a Csengery Antal kétkötetes gyűjteményében („Történelmi tanulmányok és jellemrajzok“ közt), melyeket e napokban adott ki Ráth Mór s dicsér — érdemük szerint — a sajtó, hogy Szentkirályi Mór épp úgy „szórakozást keresett a boncteremben, mint egykor az aldu-nai táborban.“ Bár csak a pesti városház maradt volna ki e szórakozási „marche-route“-ből: mennyivel kevesebb baj volna most a községi életben, az esküdtszéki teremben (mert a zugirkászok csak harmadfél év óta kaptak rá a főhivatalnokok ócsárlására,) a polgárok között, s mennyivel jobb

lenne, ha Szentkirályi most is abban a körben ragyogna, a honnan akkor szép remények fejében lépett ki, a parlamenti szöszék mellett, hol épp e napokban indul meg oly vita, melyhez minél több tapasztalt fej és kitünő szónok, s minél kevesebb fécsező kellene.

Az állami számvevőszék elnökének kijelölésén már tullestek, s az első jelöltségre Gajzágó Salamonnakapott legtöbb szavazatot, a kit kétségkívül ki is fog nevezni a király, (az utána következő jelöltek: Korizmits és Suhaj:) s most már szönyegre

kerül az izgalmas kérdés: a megerendezés ügye.

Elhez mindenki ért (legalább ugy hiszi!) s így készen állhatunk a szónoklat fenyegető árvizére, melyben persze csak a kitünőségek beszédei fognak termékeny szigeteket képezni. Gyorsírók, reporterek és szedők előre kétségbe vannak esve, s fohászzkodnak a nyári hőlöz, hogy ne sajnálja napról-napra hevesebben főzni melegét, mert egyéb hatalom ugy sínes, mely a kellő időben cloture-t csinálhasson!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* Sz. G. (*Könyvforgalom és könyvtárak.*) E tekintetben Németország az első, hol már 1846-ban 11,086 új munka jelent meg, de az 1848-ki válságos időkre következett viszonyok esökkenést idéztek elő, úgy hogy a Hinrichs-féle könyvtárusi jegyzéken még 1856-ban is csak 8978 új munkával találkozzunk, de már 1868-ban 12,936 német munkát jelez. A könyvforgalomra nézve utána Angolország áll; itt 1866-ban 4024 új irodalmi termék jelent meg, közte 849 vallásos tartalmu könyv és röpirat. Ezután jön Franciaország — az 1867-ki világgkiállítás kimutatása az előző év termékeit 3,399 kötetre teszi — és ugy az Egyesült-Államok. De a példányok számát tekintve, egészen megfordítva áll a viszony. Az észak-amerikai államokban nem ritka eset, hogy tudományos munka 4—500,000 példányban kel el. Az Unio két orvosa, Wood és Bache, munkájával 80,000 dollárt nyert. Ezt csak az magyarázza meg, hogy ott a könyvek ára lehető legesekélyebbre van szabva, míg a német kiadók magasra emelvén, a szegényebb osztály nem szerzheti meg azokat. Franciaország nyilvános könyvtárai összesen közel 6 és $\frac{1}{2}$ millió kötettel rendelkeznek. Londonban egy millió font sterling fordított egy olvasó-teremre, de már ma ez sem elég. Európa legnagyobb könyvtára a párisi, mely 800,000 tudományos munkát, hasonló számú kőtet röpiratot, egy millió okmányt és 85,000 kéziratot számlál. Németország könyvtárai között első helyen áll a müncheni udvari, több mint 900,000 kötettel, és évenként 34,000 forinttal van dotálva, de ebből csak 16,000 frt fordítatik könyvekre. A berlini 700,000 kötet és 10,000 kéziratot számlál és évenként 10,000 tallér áll rendelkezésére. A drozdaiban van 500,000 kötet és 2,800 kézirat, és e célra évenként 3,500 tallért fordítat. A stuttgartiban van

450,000 kötet s 3,400 kézirat, kiadása 6,000 frt. A bécsi meghaladja a 400,000 kötetet, kéziratainak száma 20,000 és évenként 19,000 frttal rendelkezik. Németországban az egyetemi könyvtárak száma 23 és ezek közül 17 oly nagy, hogy kötetekinek száma már 1853-ban meghaladta a 100,000-et: p. o. a göttingában volt 400,000, a boroszlóban 350,000, a müncheniben 230,000, a heidelbergiben 220,000, a tübingaiban 200,000, a jenaiban szintén annyi nyomtatvány, utóbbi pedig azóta megkésztette könyvtára kötetekinek számát. Használhatóság tekintetében a göttingai legteljesebb német könyvtár. A londoni brit muzeum könyvtára az igazgatási költségen kívül évenként 200,000 tallért fordít s abból csupán kötésre körülbelül 50,000 tallér esik. Azaz évenként többet ad ki kötésekre, mint a 23 német egyetemi könyvtár könyvekre, míg az ausztriai 4 egyetemi könyvtár — Bécs, Prága, Innsbruck, Grätz — összesen csak 7,200 frttal rendelkezik évenként. A bécsi egyetem 1865-ben 160,000 kötetel, a prágai 126,000 kötetel és 3,450 kézirattal, az insbrucki 57,800 kötetel, és a grázi 48,000 kötetel s 4,450 füzetel rendelkezett. Ugyanekkor a pesti egyetemi könyvtár a Frank-féle könyvtárral együtt 106,209 kötetel és 11,910 miscellaniákat számlált. Évi 2,100 forint dotatója újabban az által tetemesen szaporodott, hogy a már 10,000 forintnyi tőkét meghaladt beigtatási díjalap évi jövedelmének, mint szintén az évenként befolyó immatriculationális illetményöszletnek fele része javadalmozása öregbitésére fordítottik. A világ legnagyobb könyvét 1832-ben Londonban nyomták 100 példányban. Címe: „Az angol hősök pantheonja.” Hossza 4 öl, szélessége 2, és angol könyvtárakban őriztetnek példányai.

35,696 frt. Tartozási fő tételek: részvényalaptőke 7,009,000, váltók 63,385, 12 hitelező 70,194 frt, hírlapi előfizetőknek le nem járt idejére 55,926, osztalékul kiadandó tiszta nyeresemény 64,279 frt. Kiadási főbb tételek: központi költségek: 12,399, kamatok 5,108, törlesztés, fekvőség, butor, ingatlanok, gépek 31,711 frt, adótartalék 10,507, tartaléktőke 2311 frt. Bevételi főbb tételek: fekvőségek után 2251, nyomda 78,652 frt, betűöntőde 3381, könyvkiadó üzlet 7296, hírlapokból és hirdetésekéből 45,200 frt.

* (A képviselőház) jun. 25-iki ülésében szavazott az állami főszámvévőszék elnökének kijelölésére. Szavazat folytán a három jelölt: Gajzágó Salamon, Korizimis László és dr. Suhaj (horvát), kik ő felsége elé terjesztetvén, ezek közül fog egyet a király kinevezni.

* (A magyar színészet főlvirágoztatására) ő felsége majd 300 ezer frtot szánt civillistájából. Ennek nagy részét a nemzeti színház nyeri, mely udvari színház leendő; másrészt pedig a budai és kolozsvári színházak is jelentékeny segítyben részesülnek. Ideje is, hogy a Budán évek óta csak tengődő magyar színészet valahára oly lábra állítsák, hogy az ottani primitív állapotokat ne kelljen röstelünk az idegenek előtt.

* (Xántus János) Sarawahból ismét irt egy levelet, mely ápril 29 én kelt s csak pár nap előtt érkezett meg. „A kajahyal, írja e levélben, kirándulást tettem a Batang-Lupar és Kajang folyókön. A kajah oly szives volt, hogy két dájek harcos füstölt fejt is a nemzeti muzeum számára ajánldkozta. Ezek azért érdekesek, mert majdnem lehetlen ilyesmit más uton szerezni. Sok százados ősi szokás ugyanis e törzseknel, hogy minden leölt ellenség fejét levágják, megfüstölik, a velőt kiégetik belőle, s aztán az ugynevezett „fejházban“ függesztik föl, mint diadaljelet. A fejház valóságos várdá, melyet éjjel-nappal katonák őriznek, s némelyikben két-háromer fej is van. Ha új fej érkezik: van ünnepélyesség, tánc, eszem-izom. A londoni antropologiai társulat évek óta kér egy ily fejet a kajahtól, de nem kapott tőle. Nekem kedvezett a körülmény. Egy évnegyed előtt ugyanis a Batang-Lupar folyónál harc folyt a déli ellenséges dájek törzsek ellen, s két harcos elejtettek. Fejüket az egyik garawiki törzs ölte le, de fejüket a másik vágta le s füstölé ki. E két törzs most pórt indita e miatt a kajah előtt, egyiránt követelve a fejeket. A kajah egyiknek sem adá oda, hanem a mint a porös felek eltávoztak, azonnal nekem adá muzeumunk számára. Hogy végzi el a felekkel ügyét a kajah: nem tudom; de valószínű, hogy meg fog gyülni a baja.“ Megemlítjük ezutal, hogy Xántus Sarawahból Singaporeba ment.

* (Szemere Bertalan elkobzott irományai.) Szemere Mária, Szemere Bertalan leánya, atyjának összes munkáit s azok közt ennek levelezéseit is kiadni szándékozván (a birtokában levők megjelentek Ráth Mórnál), a magyar kormány közbenjárását kérte ki arra nézve, hogy atyjának az 1848—49-dik események folytán elkobzott irományainak visszaadatását kieszközölje. Bécsben a

kutatások az illető irattárakban, s jelesül a cs. kir. udvari-és államlevéltárban, sőt még a hadügyminiszteriumnál is eszközöltettek, a nélkül azonban, hogy azoka kívánt eredményt vezettek volna, mert ezen levéltárakban csak olynemű felhívások és egyéb iratok találtattak, melyek kizárólag hivatalos tartalomkunal fogva folyamodónőnek ki nem adhatók. E körülmény igen sajnálatos, mert a nevezett iratok közt voltak Szemerének az 1848—49-ki állapotokra vonatkozó legérdekesebb levelezései, hírlapi glossák, naplótörödekék, más fontos okmányok.

* (Beust gróf címere.) Bécsből azt írják, hogy Beust gróf legközelebb ritka kitüntetésben fog részesülni. Kérelmére ugyanis megengedtetett neki, hogy ősi családi címérébe jelen állásának megfelelően a császári birodalmi sást és az országos magyar címert is fölvehesse. A cimert szívet tehát a Beust-ház címere képezi, mely a kiterjesztett szárnyú birodalmi kétfejű sástól van körülveve, a jobb szögletben pedig a teljes magyar cimert van, az apostoli keresztrel és folamokkal. Azon esetek, midőn érdemes férfiaknak megengedtetett, hogy a bir. sást cimereikbe vegyék, ritkák ugyan, de mégis előfordultak. Így Stharenberg gróf, Bécsnek a törökök ellen megmentője, 1683-ban részesült e kitüntetésben; továbbá megengedtetett Schwarzenberg Károly tábornagnak, Metternich kancellárnak és O'Donnell grófnak, ki az 1854-ki merénylet alkalmával ő felsége életét megmenté; de arra nincs eset, hogy a magyar címert viselni valamelyik családnak megengedték volna, s hozzá még nem is magyar családnak! De ez utóbbi dolgon segíteni fog Festicsh miniszter, ki ugyanis azon fáradozik, hogy a magyar országgyűlési majoritást megnyerje egy terv részére, mely abból áll, hogy Beust Magyarország irányában tanusított nagy szolgálataiért — a kiegyezkedésért! — magyar mágnássá emeltessék, s részére a magyar állam vagyonai közül egy dominium kihasítottassék.

* (Az akadémia) Bálint Gábor fiatal orientalistát négyszáz arany segélypénzzel küldi Mongolországba. Ezenkívül Fogarassy János is ajánlott föl 100 darab aranyat a fiatal nyelvész részére. Az akadémia határozata szerint négy évig kell künn lennie. Az első két évet Kazánban tölti, innen a nomád mongol népekhez vándorol s aztán Szibériába megy.

* (A dalárcsarnok), melyet az augusztusban tartandó dalárünnepély alkalmára a városligetben emelnek, igen tágas lesz. 400 körszék lesz benne; 2,444 ülés az első helyen, 1,904 a második helyen, és 1,836 a harmadik helyen; jobbra és balra összesen 48 páholy, s ezek mögött ismét ülőhelyek. Aló helyekről is van gondoskodva. Négy bemenet van tervezve. Liszt Ferenc is megígérte, hogy az ünnepélyre Pestre jó, s egyik zeneművét személyesen fogja igazgatni.

* (Zágrábi érsekké) Mihálovics József dulmi címzetes püspök már ki van nevezve.

* (A történelmi embertani és régészeti nemzetközi társulat), mely ez idén októberben, Bolognában tartja üléseit, levelező tagokul Magyarországból

következőket hívta meg: Henszlmann Imrét, Kubinyi Ágostont, Kubinyi Ferencet, Rómer Flóriát és Schwarcz Gyulát.

* (*Királyi nyaraló.*) Az Ürményi-féle svábhgyi birtokot, a parkot a nyaralókkal együtt — mindinkább terjedő hír szerint — a királyi család részére meg akarják venni.

* (*Magyarországon*) jelenleg 17 gyalogezred, 2 vadász-zászlóalj, 18 lovasezred, 2 tüzér-ezred 30 úteggel, 1 vartüzér-ezred, 1 hadmérnöki zászlóalj, 1 pionir-zászlóalj, Erdélyben 6 gyalogezred 12 úteggel, 2 vadász-zászlóalj, 2 lovas ezred, 1 tüzér-ezred 6 úteggel és egy osztály vartüzérség van elhelyezve.

* (*Magyar érdekű okmányok külföldön.*) Óváry Lipót, Nápolyban lakó hazánkfia, nagy buzgalommal és jelentékeny sikerrel kutatja külföldön a hazánkra vonatkozó történeti okmányokat. A múlt hóban 122 felfedezett okmányról küldött az akadémiának jelentést, a folyó hótól pedig még fényes sikert remél.

* (*A solferinói csata évfordulati napján*), jun. 24-én szentelték föl a csata terén emelt emlékműpólnát, melynek sírboltjában vannak egybehalmozva az elesett harcosok csontjai, s köztük annyi sok magyaré. A fölszentelés nagy ünnepélyvel történt s Torelli senator és Franciaország képviselője tartottak beszédeket. A jelenvolt olasz kitünőbb férfiak Olasz-, Franciaország és Ausztria uralkodóira mondtak toasztot. Humbert kir. herceg az 1859-ben ott küzdött három hadserget élte. Ausztria képviselője, Pollak ezredes azon rokonszenvre emelé poharát, mely Ausztriát és Olaszországot egyesítő, és mely remélhetőleg tartós leend. Az ünnepélyen mintegy 140,000 ember volt jelen.

* (*Béthy Lászlónak*), e korán elhunyt íróársunknak, egy bevégzett beszélye találak, melyet a „Szépirodalmi Közlöny“ fog kiadni. Címe: „Uri tréfa.“

* (*Dickens Károly*) a Westminsterben, hol Britannia kitiünőségei pihennek, temették el. Vég-tisztségén csak legközelebbi barátai és rokonai voltak jelen. Midőn a koporsó leeresztett a sírba, virágokat szórtak rá. A koporsó egyszerű föllírása csak a születés és halálozás napját jelöli a költő neve mellett, ki Addison szobra alatt fekszik; fölü Händel sírja van, lábainál Sheridan, jobbja a drámaíró Sheridan nyugszik. Közvetlen a sírta tekint Thackeray mellszobra. Dickens festményeit és más műtárgyait a Christie-és Manson-cég fogja elárverezni, míg kézíratai és más papírjai testamentoma végrehajtójának kezei között vannak. Utolsó regénye: „Órvod Edwin tíka“ nem készülhetett egészen el, de kevés hiányzik belőle. Egy fiók-végrendeletben, melyet halála előtt nyole nappal írt, könyvtárát s az általa alapított „All the year round“ című vállalat tulajdoni jogát leg-idősebb fiának hagyományozza.

* (*Tetszalott.*) Udvarhely környékén e hó elején egy földmivest a villám sújtott, minek folytán két napig eszméletlenül feküdt. Környezete halottnak tartotta s már temetésre rendelte el, midőn harmadnapra magához tért. Azóta semmi

baja és feltámadása után azonnal munkája után láthatott.

* (*A világ vége.*) Jun. 11-kén egy idegen nő érkezett az erdélyi Mesébe s történetesen épen az oláh dászkal (tanító) házába szállt, hol azonban nem tudtak vele beszélni, mivel a nő egészen értetlen hangokat hallatott. Elhívták tehát a falu katonaviselt koresmárosát, ki több nyelven beszélt. Ennek lengyel nyelven megjőslá a próféta illethetőségű né, hogy azon nap d. e. 9 órakor, zivatart, mennydörgés és villámlás között a világ-nak vége lesz. A rénhír csakhamar bejárta az egész községet s a különben is babonás hitű oláh és cigány nép kétségbeesetten várta a borzasztó pillanatot, melyben a gonosz világ sarkaiból fog kifordulni. A jóslat teljesült! vészterhes felhők boríták el a láthatárt, s mennydörgés és villámlás közt a vidékre — jőtköny eső esett.

* (*A balonás vakhi*) újabb borzalmas képét tárják föl Kertesről. Ott marhayész pusztítá a barmokat s e végett a falu vénei tanácskozásra gyűltek össze és kimondták, hogy boszorkány okozza. Ellenszerűl a hagyományok azt ajánlják, hogy a közelebb elhunyt véneknak szívét kell kitépni s elégetni. Ugy is tettek; kivontak a temetőbe, s három halottat összevagdaltak. Ezután összeterelelték a barmokat s tüzet gyujtva, feléje hajtották a szentelt füstöt. Midőn a hatóság-nak tudomására jutott az eset, vizsgálat indította, de az illetők eltagadták tettüket. Egy ifju azonban névszerint megnevezte mindazokat, kik a kannibalis mütétben rész vettek.

* (*A brinnói színház*) jun. 23. este földig leégett. A tűz még az előadás előtt keletkezett a ruhatárban.

* (*Mérges légy.*) Egy károlyvári kereskedő ifju nejeének ajkát egy légy megcsipte. Az ajak dagadni kezdett, s a nő néhány nap mulva halott volt.

* (*Jördelmés vállalat.*) Roubaixban legközelebb egy ember halt meg, ki vagyonát esupán annak köszönhető, hogy a tiltott könyveket ügyesen be tudta Franciaországba csempészni. Emberei, kik az üzletet tulajdonkép vitték, gyakran rajtakapattak ugyan a határőrök által, de őt soha sem tudták tetten kapni. Ez ember csak Hugo Victor „Chatiments“-jából 500,000 nél több példányt csempészett Párisba. Vagyona, mit családjárta hagyott, majdnem 250,000 frankra rug.

* (*Anglia és Amerika közt*) egy új tengeralatti huzalt fognak felállítani, melynek létesítését egy új társaság 600,000 font sterlinggel biztosítja. Arjegyzeke az eddiginek csak egy harmadát teszi.

* (*Élő halottak.*) Két sajtátságos örült van jelenleg Porozországban; azt hiszik magukról, hogy holtak. Fölvett szerepüket csakugyan nagy következetességgel játsszák. Mozdulatlanul fekszenek az ágyban s csak nagy nehezen vehetők rá, hogy életl vegyenek magukhoz. A fölvigyázók erőszakot használnak, hogy a folyadékféle ételt a szerecsétlenek szájába vihessék. Ez örültek egyike még egy hangot sem akar kiejteni, míg a másik a kérdésekre azt feleli: „Távozzék siromtól!“